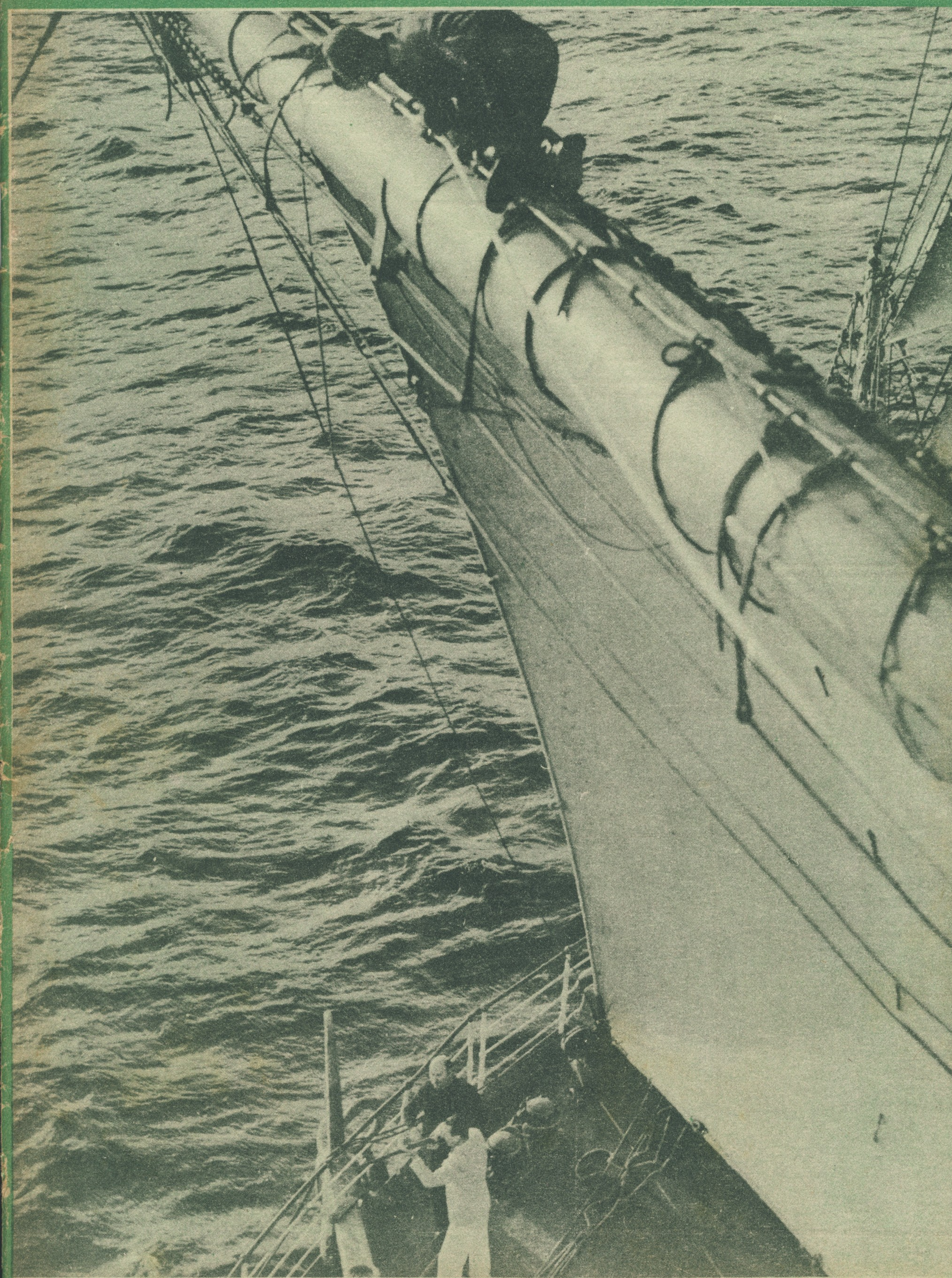
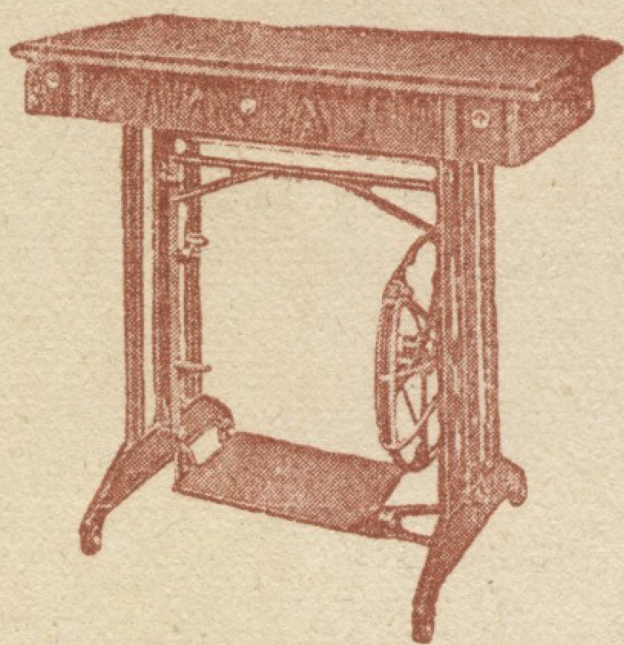
Taksa plaćena u gotovu

Obitelj

BROJ 25-26
1. SRPNJA 1938

ZNATE LI SAVJETOVATI?

PITANJA

25. Mala bolničarka. Moj muž osobito voli ragout-e, koje mu ja s velikom pomnjom i ne malim troškom spremam. Uvjerena sam, da je jelo zdravo, a ipak opažam, da ga želudac mog muža ne podnosi. Dade li se tu štogod pomoći?
Ženica

26. Ljetne muhe. Živim u provincijskom gradu, gdje, osobito ljeti, ima mnogo muha. Moj muž ih ne podnosi, a osim toga me uvjerava, da su one uzrok mnogih bolesti. Je li to sve istina? Provincijalka

27. Kratkovidnost. Moj sinčić od pet godina je kratkovidan. Da li je taj nedostatak trajan i dade li se možda izliječiti? Mora li nositi propisane naočale? Majčica

28. Nezadovoljna. Imam 19 godina. U licu izgledam jako debela, a i u nogama isto tako. Moja mama veli, da mi to ne pristaje. Inače vele, da imam lijepu liniju. Dade li se smršaviti možda samo u licu, a da to ne bude škodljivo ostalom organizmu? Pera

ODGOVORI

19. Crveni nos. Prije svega trebalo bi ispitati, što vaš bivši zaručnik misli, da li i on osjeća bol, što ste se posvadili i da li bi se htio opet pomiriti. Treba da sačuvate mir, budite snošljivi i izbjegavajte ljubomorne scene. Što se tiče nosa, to je pitanje optoka krvi, a za kosu bi vam preporučili, da je ostavite onakvu, kakva jest. Ako nema ozbiljnije smetnje vašem pomirenju i ako ima starih simpatija, stvar će se po sebi izgladiti. Dobro se ispitajte, nije li možda i bolje, da ste se razišli?
Ema

20. Često padanje djeteta. U toj dobi djeca često padaju i udarci su nevini. Očistite ranice i namažite kakvom antiseptičkom mašću. Ćiro

21. Teška probava. Ne vjerujte, da je teška probava uvijek znak neke želučane bolesti. Često je tome uzrok prevelik rad, koji neka jela iziskuju od želuca. To je slučaj s ragout-ima i kolačima, koji brzo ohladne i postaju neprobavljivi. Da se tome izbjegne, dobro je da upotrebljavate topli tanjur s alkoholom, da jela tako brzo ne ohladne. To će dobro pomoći zdravlju želuca vašeg muža. P.

22. Mutno vino. Pretočite vino i stavite na 200 litara šest bjelanjaka od jaja, stučenih u snijeg. Iza toga treba vino pet minuta dobro miješati s posebnim štapom. Pustite da tako stoji 20 dana, a zatim ga opet pretočite. Vinogradar

23. Čepovi u staklenki. Načinite na kraju uzice dva ili tri veća uzla sa zamčicom. Taj kraj uzice uvucite u staklenku, okrenite je prema dolje, da čep dođe na grlić. Tada povucite lagano uzicu, tako da zamčice povuku za sobom čep.
Domaćica

Slika na omotu:
Pod jedrima
Foto Kosmos film

O B I T E L J

ILUSTROVANI ČASOPIS
ZA HRVATSKU PORODICU
U ZAGREBU 1. SRPNJA 1938.
X. GODIŠTE BROJ 25 i 26

Slika desno: PROFESOR BOGDAN BABIĆ DRŽI UVODNO PREDAVANJE O IZLOŽBI NARODNIH RUKOTVORINA

ZA NAŠ KUĆNI OBRT

MISLI VODILJE IZLOŽBE NARODNIH RUKOTVORINA, PRIREĐENE U UMJETNIČKOM PAVILJONU U ZAGREBU

Napisao Bogdan Babić

Sigurno je mnogima bilo čudno, kada su čuli, da Katolička Akcija priređuje »Izložbu narodnih rukotvorina«. Mnogi naime danas posve zaboravljaju, da Crkva Katolička nije samo moralna, nego i prosvjetna i socijalna božanska ustanova. Prve su javne škole, u kojima su i siromašni mogli učiti, bile najprije uz redovničke samostane. Kod nas su i prve gimnazije, pa i samo naše sveučilište osnovali naši redovnici. A zar nijesu širom svijeta mnogi naučni zavodi, pa i čitava sveučilišta i dan danas osnivana i održavana od katoličkih redova i institucija?

Socijalna misao i akcija Crkve počinje od prvih kršćanskih općina sa zajedničkim blagovanjem agape, pa preko najprije duhovnog, a poslije i stvarnog izjednačenja robova s drugim slobodnim ljudima sve do najnovijih dana. Ta socijalna djelatnost Crkve ide dalje kroz povijest čovječanstva osnivanjem javnih bolnica, gostinjaca, sirotišta i bezbrojnih drugih ustanova današnjih crkvenih redova sve do najnovijih socijalnih enciklika pape Leona XIII. i Pija XI. Usprkos brojnih necrkvenih, pa i protucrkvenih humanih ustanova i organizacija rad crkvenih i redovničkih socijalnih ustanova, kome se često stavljaju bezbrojne zapreke, pokazuje sve veće i sve djelotvornije uspjehe.

Kada su prvi organizatori i radnici Katoličke Akcije zašli u hrvatski narod, prva su iskustva pokazala, da je nepovoljno socijalno stanje i kod nas uzrok mnogim moralnim zlima. Odmah je posebni odsjek Instituta Katoličke Akcije počeo sabirati podatke o socijalnim prilikama u raznim krajevima. Došli smo do strahovitih činjenica. Da vidite nešto od tih rezultata, iznijet ću ovdje samo jedan mali primjer.

Jedan od najgušće naseljenih hrvatskih krajeva je općina Pregrada. Općina imade 9765 stanovnika na cjelokupnom zemljištu od 10.039 jutara. Od tih stanovnika njih 871 nema ni desetinu hektara zemlje. 2.158 osoba ima oko jednu desetinu hektara. Više od jednoga hektara zemlje imaju 367 osoba. Ako računamo, da je za život jedne osobe potrebno oko 3 rali, to iz cijele pregradske općine ima samo 147 osoba, koje mogu potpuno namiriti sve svoje životne potrebe iz zemlje, koju posjeduju. 1945 osoba može se od svoje zemlje tek nekako prehraniti, a 1617 osoba nema ni toliko zemlje, da od nje mogu živjeti. Ljudi seljaci, najveći dio našega naroda, nemaju zemlje, nemaju kruha. A moglo je biti. Dok se tuđinskim veleposjednicima oduzela hrvatska zemlja, nijesu je dali onima, koji su je trebali i kojima je po pravu pripadala. Data je tuđincima — valjda da brane hrvatsku grudu od hrvatskoga naroda. A naš čovjek gladan beskućnik upućen je da gladuje i da se potuca trbuhom za kruhom. A gladnu ne treba puno da se počne buniti, pogotovu ako dolazi za zaradom u grad, gdje se mučno i gladujući probija kroz život. Je li onda čudo, da pada u ruke komunizmu i drugim prevratnim pokretima? Ne suzbija se komunizam zabranama i dekretima ni zakonima ni žandarima. Treba odstraniti uzroke njegovu postanku.

Slika desno:
KANONIK MSGR. DR FERDO ROŽIĆ, PREDSJEDNIK JERONIMSKOGA KNJIŽEVNOG DRUŠTVA, OTVARA IZLOŽBU NARODNIH RUKOTVORINA
u Zagrebu 25. lipnja 1938.
Foto „Obitelj"

SELJACI IZ GRADIŠTA U SRIJEMU NA IZLOŽBI
Velik dio izložbe ispunjen je njihovim krasnim rukotvorinama
Foto „Obitelj"

Organizatori i radnici Katoličke Akcije su uvidjeli, da čovjeka treba očuvati na njegovu tlu, da mu treba dati zarade i kruha. Tu se traže mogućnosti. Došli smo do toga, da u krajevima s malo zemlje treba razviti kućni obrt ili onaj, koji postoji, ili posve novi, koji bi davao dovoljno zarade za život i opstanak. Tu je potrebno dugo proučavanje mogućnosti svakoga kraja napose. Sada smo još na početku. Među prvim stvarima bio je naš ženski ručni rad. On bi mogao imati dobru prođu i kod nas i u stranom svijetu. Vidimo, da se na tom polju već mnogo radi. No glavni dobitak ne ide u ruke proizvađača, ne ide na selo u ruke seljaka. Pokupe ga prekupci i tuđinci. Tu granu treba staviti na drugu osnovu, da glavnu korist ima onaj, koji proizvodi.

No utvrdili smo još i mnoga druga zla. Stare originalne, prave narodne vezove iskvarili su dijelom trgovci, dijelom oni, koji su upućivali u taj rad žensku mladež. Tako se na pr. u Zagrebu na Jelačićevu trgu prodaje tkanje iz Mraclina kao narodni rad u svim mogućim varijantama jednog uzorka, što ga je tamo donio netko, tko je održavao tečaj, a uzorak nema ništa sa narodnim radom. U tom je pogledu veliki nazadak, kome bi se morao učiniti kraj. Zato smo sabrali veliku zbirku starih originalnih narodnih radova. Iz toga ćemo nastojati obnoviti te stare originalne uzorke.

Posebno smo se zainteresirali za primjenu narodnog veza na crkvena odijela. Tu su se pokazali lijepi uspjesi. Nije to kod nas novost. Na izložbi je izložena dalmatika iz 17. vijeka, koju je tadašnji biskup zagrebački dao raditi u narodu. Zašto da danas plaćamo teške novce za tuđe skupe stvari, a možemo našem narodu dati kruha i zarade i imati lijepe originalne — naše predmete.

Pa i druge vjersko-crkvene predmete t. zv. devocionalije — krunice, križeve, kipove i slično, koje skupo plaćamo dobavom iz inozemstva, treba kod nas proizvoditi u našem kućnom obrtu. Kupujemo osim toga kipove, oltare i crkvene urese iz inozemstva. Utvrdili smo, da kod nas ima vrlo mnogo dobrih umjetnika i za te radove. Nešto radova drvorezbarstva sabrali smo ovdje također i moći ćete vidjeti, da bi se i na tom polju moglo nešto postići. Treba sve organizirati, i naši će ljudi dobiti zarade, naš novac ne će ići u tuđinu, a mi ćemo imati dostojno i u narodnom duhu uređene crkve.

Naravno, da smo se zasada ograničili u prvom redu na ono, što je potrebno crkvama, ali nademo li za to sretno rješenje, što se nadamo, poći ćemo i dalje. U prvom redu dajemo preko naših brojnih društava i organizacija inicijativu i oduševljenje, sabiremo podatke, a daljnje izvođenje toga posla prepustit ćemo gospodarskim organizacijama pazeći pri tome, da narod ima glavnu korist.

U tome će se smjeru kretati naš daljnji rad. Hoćemo da našem seljaku, koji nema dovoljno zemlje, omogućimo razvoj kućnog obrta, da mu tako nađemo kruha, da ga vežemo uz hrvatsku grudu, kako se ne bi po svijetu potucala i gubila naša živa narodna snaga. Dok se drugdje i našim novcima po selima podižu vodovodi, prosvjetni, zadružni i zdravstveni domovi, a naše selo, prepušteno u inicijativi i radu samo sebi, gotovo propada, moramo mi da ga nastojimo održati i da ga dignemo. Naše selo, temelj narodnog opstanka, moramo učvrstiti, moramo mu dati kruha i snage za održanje i napredak. Tek tako ćemo ga očuvati od raznih zaraza komunizma, socijalizma i drugih prevratnih ideja i onih, koji mu drugim načinom žele kupiti dušu, oteti njegovo hrvatsko ime i njegovu katoličku svijest.

Evo ovim socijalnim, u dubini svojoj i nacionalnim radom vršimo socijalnu misiju Crkve, a ona će nam pomoći do moralne obnove hrvatskog naroda.

KOLIKO ENERGIJE TROŠIMO KAD MISLIMO?

Iznijet ćemo jedan čudan zaključak učenjaka, koji je gotovo nevjerojatan, ali ipak može da bude točan, a može se dogoditi da drugi učenjaci dokažu nešto sasvim protivno. Učenjaci su mjerili, koliko energije čovjek potroši, kad misli ili kad štogod drugo radi. Energiju, koju potrošimo kod jednosatnoga napornog razmišljanja, možemo nadomjestiti jednim jedinim zalogajem hrane ili jednom orahovom jezgrom.

Prema zaključcima toga učenjaka, čovjek, kad misli jedan sat, potroši mnogo manje hranjivih tvari od sobarice, koja mora samo pet minuta brisati prah sa stola i kućnog odijela u sobi učenjaka, koji je prije toga jedan cijeli sat naporno mislio. Zato valjda ljudi, koji tjelesno rade, imadu mnogo bolji apetit od činovnika, profesora i ljudi, koji umno rade; pa i gospođama, koje hoće zadržati vitku liniju, preporuča se što više gibanja, a to je opet tjelesni rad.

ŠETNJA KROZ IZLOŽBU NARODNIH RUKOTVORINA

U Umjetničkom paviljonu u Zagrebu priređena je od 25. lipnja do 4. srpnja izložba narodnih rukotvorina. Osobito posljednjih godina pokazuje se zanimanje za proizvode hrvatskoga seljaka, gdje se ispoljuje njegov smisao i osjećaj za ljepotu. Zabave i razne priredbe u našem glavnom gradu poprimaju najsvečaniji i najdostojniji okvir sa šarolikošću ukusnih narodnih nošnja. Međutim mnogošta dosada učinjeno u tom smislu podsjeća na diletantizam, od kojega je baš seljak imao vrlo malo koristi.

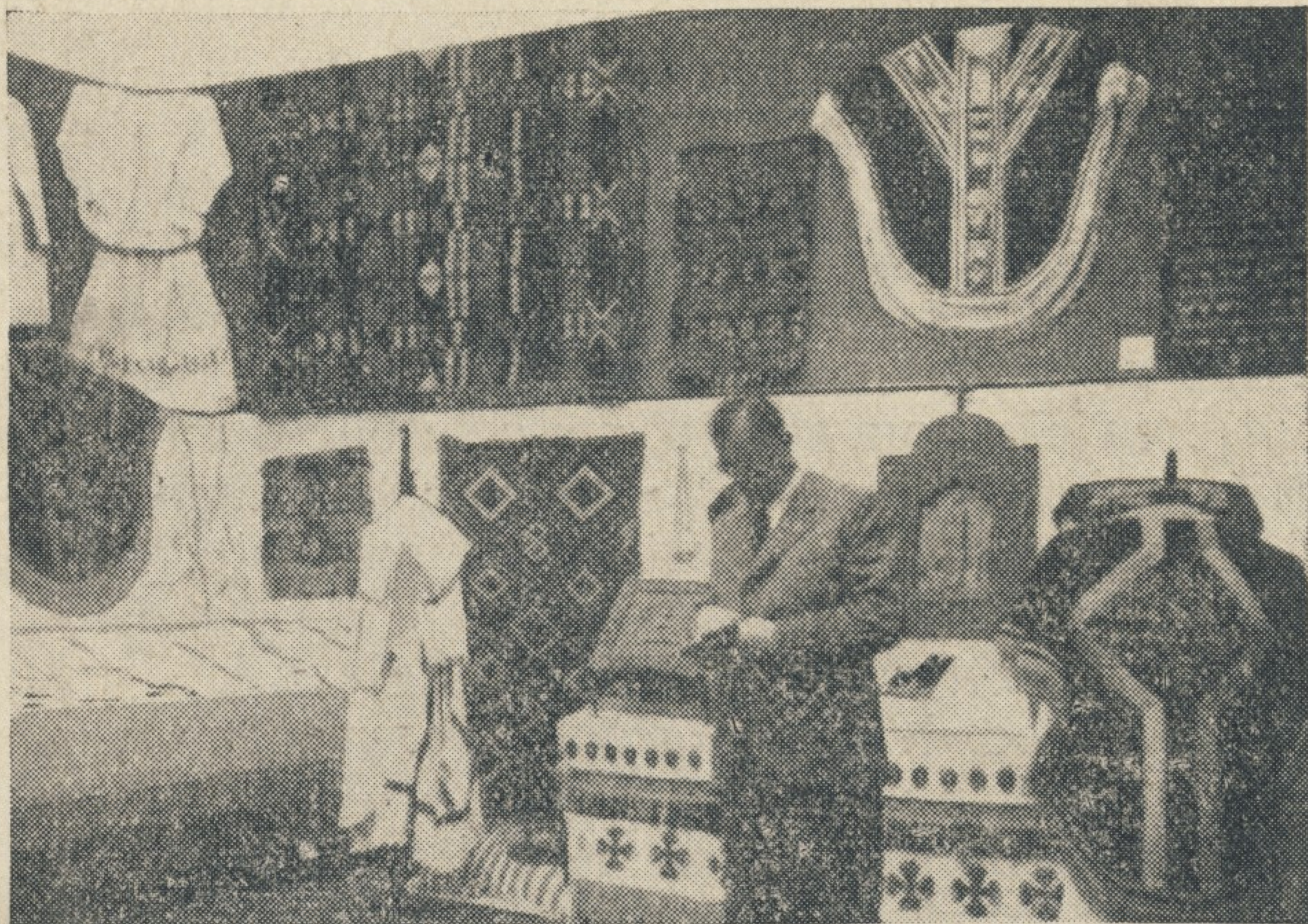
Izložba, koju je priredila Zagrebačka centrala Katoličke Akcije, predstavlja u tom pogledu ne samo nešto novo nego, možemo bez bojazni reći, i najuspjelije. Katolička Akcija sa svojom vlastitom zbirkom i zbirkama požrtvovnih pojedinaca te suradnjom društava Katoličke Akcije iz provincije uspjela je okupiti zajedno najkrasniju zbirku hrvatskih nošnja s drugim proizvodima hrvatske pučke umjetnosti. I nije samo ugodno čovječjem oku videći svu tu ljepotu; još više se čovjek raduje krasnoj namjeri Katoličke Akcije, da organiziranom suradnjom djelatnosti pučkog umijeća oko crkvenog ruha pruži našim pučkim umjetnicima pristojnu zaradu, a našim crkvama ukusno ruho, ljepše, bolje i jeftinije od onog, koje skupo plaćamo izvana.

I po tom, što glavni dio izložbe ispunja crkveno ruho, izrađeno od narodnih ruku, ova izložba ima poseban značaj i vrijednost. Zar ne će naš puk, koji je uslijed različitih okolnosti na više mjesta skoro posve napustio svoju nošnju, videći svoje radove u crkvi ponovo zavoljeti te vrednote?

U tom radu nije narod početnik; tu se nastavlja na stalnoj osnovici. Tradicija veli, da su hrvatski dječaci iz sela Planine radili na divnoj dalmatici iz XVII. vijeka, koja se nalazi u zbirci paramenata Zagrebačke katedrale i izložena je odmah na početku ove izložbe. Još danas se potomci tih dječaka zovu »štikari«. Štikarska škola postojala je u zagrebačkom biskupskom dvoru u 17. vijeku. Crkveno ruho je izloženo iz

RAZGLEDAVANJE IZLOŽBE IZA NJENA OTVORENJA
Foto „Obitelj"

ČEŠKI KATOLIČKI NOVINAR RAZGLEDAVA IZLOŽBU NARODNIH RUKOTVORINA I ZAPISUJE SEBI O NJOJ BILJEŠKE
Glavni urednik dnevnika „Našinec" Josip Rezníček iz Olomouca, nasljednik pok. Ladislava Zamykala, velikog prijatelja naše „Obitelji" posjetio je Zagreb te je prisustvovao otvorenju izložbe narodnih rukotvorina *Foto „Obitelj"*

Svete Nedjelje, Brezovice, zatim radovi č. ss. Kćeri Milosrđa te osobito seljaka Stjepana Šajnovića iz Osekova, koji ima svoju radionu »Narodno tkivo i vezivo«. Među ostalim njegovim izloženim radovima ističu se misnica i krasan pluvijal. Kateheta velč. g. I. Kokot za svoga župnikovatnja u Rovišću sakupio je zbirku narodne tekstilne umjetnosti s prekrasnim poculicama i ćilimovima te se i ta zbirka nalazi na izložbi.

Izložena je i moslavačka soba (vlasništvo seljakinje Prprek iz Strušca) s ostalim pojedinostima, zatim slavonska soba (gđa Pavličić). Od ostalih radova osobito su vrijedna narodna odijela i crkveno ruho iz Rečice, Vugrovca, Dugog sela, Sunje, Preloščice, Gradine, Oriovca, Bošnjaka, ćilimovi iz Vrbja, Cernika, Hrastovice, Velike Gorice, Sušaka, Molva, Sv. Martina na Muri, Raića, Morovića (lijepi radovi F. Senc iz Guščjeg perja), Draganaca, Krapja, Cirkvene i Grubišnog Polja. Osobito se lijepo dojima pričanje čike Franje Filipovića, crkvenog tutora iz Gradišta kod Županje, koji tumači zbirku crkvenih predmeta župnika Lovretića, o kojemu čika Franjo s toliko zanosa pripovijeda. Čika Franjin je rad umjetnički izrezbareni stalak za misal, a jedan je izrezbaren stalak od narodnog zastupnika čike Tune Babića, koji je vodio po izložbi preuzv. g. dra Alojzija Stepinca. Hrvatski je metropolita sa zanimanjem pregledao cijelu izložbu i saslušao pjevanje i plesove prisutnih seljakinja.

Među drvorezbarskim radovima pokazuju osobit talenat radovi seljaka samouka Pavla Celinšćaka iz Svete Jane. Njegove divno izrezbarene gusle privlače pozornost svakog posjetnika.

To je samo djelomično tek spomenuto, koje sve blago pokazuje ova izložba. Veseli nas obećanje Katoličke Akcije, da će svake godine u započetom radu sve više načiniti. Dužnost je svakoga rodoljuba, da je u tom pomogne. *K. M.*

NESVJESTICA

Napisao Martin Sekerka

Današnje dame za čudo ne padaju u nesvijest ni u kući ni na pozornici. To sredstvo sasvim je iščezlo iz arsenala ženskog oružja. Teško da bi mogli imenovati film, u kojemu junakinja klone bez svijesti kod uzbuđene debate sa svojim dragim. Bi li se dakle moglo reći, da su današnje dame promjenom haljina ili utjecajem sporta u boljem tjelesnom stanju, nego su bile u mladosti njihove bake i matere? Sumnjam, jer dame prošlih generacija su se često onesvješćivale, premda vrlo vješto, samo na oko.

Dozivati onesviješćenu žensku glavu k svijesti bio je obred. K siroti strčala se sva ženska posada porodičnog stana, veoma brojna za starih vremena. Punica i kakva stara djevica iz rodbine, kuharica i sluškinja, dojkinja i pazikuća probadale su otrovnim pogledima neuputnoga krivca, grozničavo tražile bočice s tekućinama za mirisanje, namakale su ručnike za obloge i raskapčale ovratnik zakopčan do brade. Uplašeni krivac morao bi popustiti i povrh toga posebnim darom platiti odštetu za bol.

Onesvješćivanje spadalo je k odgoju djevojaka, pa su zato u nesvijest padale i učenice na licejima. Prvih godina bile su na licejima djevojke i od dvadeset godina, zrele za udaju. To su bile kćeri boljih obitelji i profesori su im govorili: gospođice. Na ocjenu nedovoljan odgovorila je dama iz šestog razreda, tada najvišeg razreda, nesvjesticom, dakako samo na profesorovu satu. Na satima profesorica učenice iz principa nijesu se onesvješćivale. Prilivom ozbiljnih i mlađih djevojaka zatrgli su se ti adeti veoma brzo.

Ja sam došao na licej u Palčicama, kad nakon tri godine supliranja na gimnaziji u Palčicama nijesam imao nade na definitivu u državnoj službi. Nastupio sam na djevojački zavod, koji se približavao k prvoj maturi, s velikom tremom. Ne tajim, plašili su me razredi puni ljepotica. Kad sam prvi put stupio u gizdavo obučeni šesti razred, mislio sam, da ću u zemlju propasti. Osjećao sam, kako me mjere pogledi djevojaka: naposljetku pol razreda je gledalo moje cipele, a druga polovica moju kravatu. Tada je misterij ženstva neoženjena čovjeka dovodio u nepriliku: današnji privremeni profesor ne će ni trenuti okom u osmom ženskom razredu. Blagonakloni smiješak samosvjesnih djevojaka više me je satirao nego hrabrio.

U svojoj pedagoškoj praksi navikao sam gledati slušačima u oči. Ali čim sam ovaj put zapeo na kojoj učenici pogledom, osjećao sam, kako se te plave ili crne oči produbljuju u nekakav smisao, kojega nijesam shvaćao, i kako u njima sijevaju na dnu dvije varnice, koje sam jednako mogao smatrati za pokušaj koketerije kao i za porugu.

Jedna šestoškolka nije nešto znala. Pokarao sam je, i ona odmah udri u plač. Jecanje je potresalo njen stasiti lik i poplava suza zamazala je zadaću u teki. Na kraju sata nakon pola sata plača opozvao sam svoje riječi, i tim se plač malko smanjio. Poslije sata išao sam reći tu zgodu ravnatelju. Ovaj iskusni pedagog saslуša me i reče mi:

»Vratite se smjesta u razred: možete se praviti, da ste nešto zaboravili u katedri.«

Poslušao sam i naglo otvorio vrata od razreda. Moja rasplakana sjedi gore na klupi i sva se trese od srdačnog smijeha: tako se smijala mojoj naivnosti. Utihnula je i iskočila s klupe, kad sam ušao, ali slika djevojčeta, koje se smije, ostala mi je dugo i dugo u pameti.

Zaslugom mudrog ravnatelja postao sam siguran učitelj djevojaka. Direktor me je odgajao ne toliko riječima, koliko primjerom. Bio je čovjek izvrstan i svagda se znao snaći. Jednom sam ispitivao za sjednicu. Najljepša djevojka iz šestog razreda nije znala ništa. Dao sam joj na znanje, da je rezultat ispita nedovoljan i da će na sjednici biti opomenuta. Stajala je na podiju i njene velike oči upirale su se u me, kao da ne vjeruju u mogućnost nečega takvoga. Ja nijesam mario. Dao sam znak, da je svršeno. U taj čas oči se zatvore i veliko krasno djevojče sruši se kao klada, da su zapucale daske podija. Pruženo tijelo ležalo je ne mičući se. Sve učenice istrčaše iz klupa, stadoše tražiti lijekove i obloge a kod tog su me probadale očima kao ubojicu. Pobjegao sam iz razreda. Ali učinio sam nešto, čega razred nije pretpostavljao: išao sam reći ravnatelju. On se nasmiješi, polagano zaključa svoju sobu i vrati se sa mnom u šesti razred, gdje se odigravao svečani i tragički obred dozivanja k svijesti.

Krivi pogledi učenica govorili su mi: »Zar si odmah morao ići po ravnatelja?«

Ravnatelj sa zanimanjem pogleda ukočeno tijelo i reče oštro: »Svaka na svoje mjesto!«

Učenice ostave svoj revni posao i sjednu. Ravnatelj stupi na podij. Njemu do nogu bilo je ono nemoćno tijelo. On je gladio svoju crnu bradicu.

»Pripovijedat ću vam nešto iz života,« počne on mirno, premda su učenice slagale svoja lica u izraz zaprepaštenja radi takvog postupka, »ovaj put o teti Margariti.«

Stajao sam kod prozora i zapanjio se i ja.

»Teta Margarita, dok je bila djevojka, često se onesvješćivala,« razveže pripovijedati nemilosrdni pedagog. »Vjerojatno je padala u nesvijest i poslije vjenčanja, ali o tom stric Ivan nikad nije pripovijedao. Margarita je na primjer htjela ići u Prag, baka je nije htjela pustiti — pljus! — već je Margarita ležala na zemlji bez svijesti. Kad se to dogodilo nekoliko puta, baka pozove liječnika. Liječnik se zamisli nad onesviješćenom i dao je savjet: Kadgod pane u nesvijest, uzmite ručnik, dobro ga namočite.«

Ravnatelj se obrati k učenici, koja je sjedjela na uglu:

»Namočite ručnik!«

SESTRA SE OPET VRATILA KUĆI

Prizor iz filma „Domaja“ *Foto Ufa*

Učenica mu pruži namočen ručnik. Ravnatelj ga uzme u ruku i nastavi: »Ošinite je čvrsto po desnom obrazu.«

Kako je to rekao, opali ručnikom po desnom licu djevojke: ona se nije ni ganula. Ravnatelj nastavi pripovijedati:

»Kad to ne pomogne, rekao je doktor, udarite je i po lijevom obrazu.«

Sagne se k djevojci i zamahne tako, da se učenicama u klupama oteo poklik užasa. Taj čas skoči djevojka kao srna, poravna opširne i duge suknje, koje je zgužvala bila padom, učtivo se nakloni ravnatelju i ode sjesti na svoje mjesto.

Ravnatelj pruži ručnik učenici na uglu, reče joj »Hvala« i ode.

Nitko se nije nasmiješio, i ja sam dalje ispitivao.

OGULIN

Napisao Josip Zidarić

I stranci, što putuju našom zemljom, pamte, da su putujući prema moru od Zagreba do Sušaka ili do Splita vidjeli iz željeznice visoko brdo, koje je ponešto čudna oblika. To je brdo ili gora Klek, o kojem već znadu i djeca u sjevernim hrvatskim krajevima, jer slušaju staru bajku, da vještice lete na metli na Klek.

Na kraškom je polju ispod Kleka mjesto Ogulin. Dok je opstojala Vojna Krajina, koja je Habsburgovcima bila golemom kasarnom, u Ogulinu je bila komanda ogulinske regimente. Od onoga vremena ima Ogulin svoje zasebno obilježje. Ogulin je gradić bez pravoga građanstva u starinskom smislu riječi, ako pod imenom građana razumijemo srednji stalež, koji

STARA FRANKOPANSKA KULA U OGULINU
Foto Ljudevit Griesbach

živi od obrta i trgovine. Glavna je ulica dosta duga. Narod je zove starim imenom Lomost. Ime je ostalo od doba francuske uprave, kad je Ogulin pripadao među Napoleonove Ilirske Pokrajine. Glavno je obilježje velikih ogulinskih kućerina, da se nije marilo za kakav ukras. Ne vidiš balkona ili bilo što drugo, čime bi se ublažila pusta spoljašnja jednoličnost. Kako je u ovome kršnom kraju lako za kamenu građu, ograđena su dvorišta i vrtovi visokim kamenim zidom. Zato ti se gdjekada čini, da si dospio u razbitu tvrđavu.

Ogulinska je znamenitost Đulin ponor, u koji ponire rijeka Dobra, što je tu zovu i Đulom. Samo cesta rastavlja strminu ponora od staroga ogulinskoga grada ili kule. Grad su gradili Frankopani prije kojih 450 godina. Danas je u kuli zatvor okružnoga suda (predašnjega sudbenoga stola). Zato se kula u podrugljivu jeziku zove i »muzej sudbenoga stola« ili »Frankopanske Toplice«. Rijeka Dobra, prije nego ponire, teče tako dubokom jarugom, da ti se čini, kao da vidiš u naravi sliku sjevernoameričku rijeku Kolorado, samo umanjenu.

Od kule do pravoslavne crkve i do željezničke stanice pripada u glavni dio Ogulina, u središte Ogulina, jedna glavna ulica i nekoliko pokrajnjih ulica. Računa se, da tu stanuje otprilike 800 ljudi.

Sav je preostali dio Ogulina zapravo skup predgrađa ili sela, razasutih naokolo. U predgrađima ili selima žive građani — seljaci, da tako kažemo. Mogli bismo reći, da je Ogulin u doba Vojne Krajine bio vojničko-seljački grad, a kad je Vojna Krajina prestala, bilo je u Ogulinu sijelo modruško-riječke županije. Tada je Ogulin postao činovničko-seljački grad. U Ogulinu je od državnih namještenika najviše željezničara.

Ogulinska predgrađa ili sela svako je za se svoj svijet. Tako je u Ogulinu nastao još uži lokalni patriotizam. Seljaci-građani imaju svoja zasebna društva. Tako je u Lomostu društvo sv. Roka. Društvo je sagradilo i svoj društveni dom.

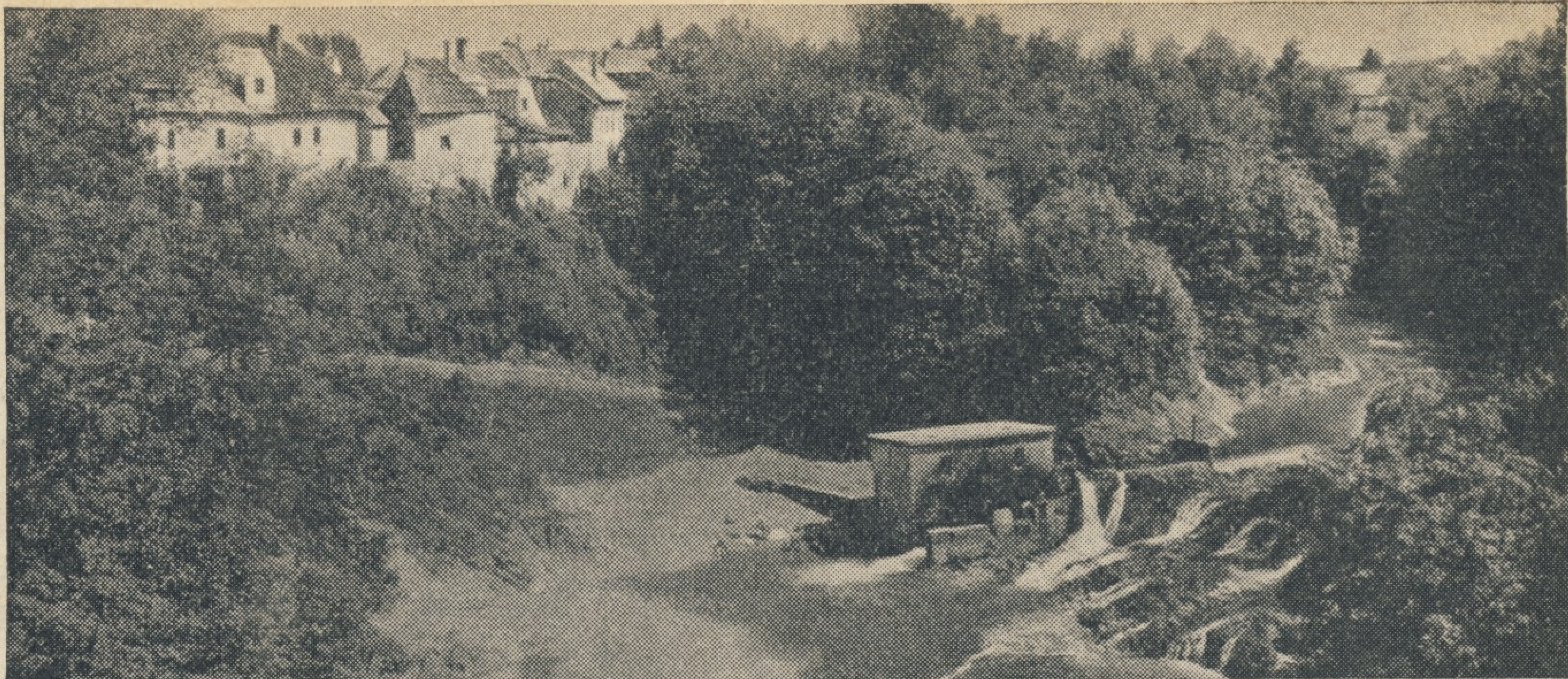
Vedra je pojava među seljačkim i poluseljačkim svijetom u Ogulinu, da je jak interes za takva društva. Jedanaest je takvih društava. Osim društva sv. Roka za Lomost, kako smo već rekli, još ih je deset. To su društvo Sveti Jakov za Sveti Jakov. (To je ulica prema groblju pri kapeli sv. Jakova). Žegar, Zagrad i Podvrh imaju društvo sv. Antuna, Prapuće društvo sv. Josipa, Turković-Selo ili Turkovići imaju društvo sv. Ilije, Salopek-Selo ili Salopeki imaju društvo sv. Duha, Kučinić-Selo ili Kučinići društvo sv. Nikole, Puškarići ili Puškarić-Selo ima društvo sv. Jurja, Sabljaci imaju društvo sv. Trojstva, selo Bošt ima društvo sv. Mihovila, a selo sv. Petar (gdje je drugo ogulinsko katoličko groblje) ima društvo sv. Petra. Društvima je svrha da pomognu svojim članovima, ako im se desi kakva nevolja. K tomu se društva brinu za prosvjetu.

U Ogulinu se govore tri dijalekta: štokavski, čakavski i kajkavski. Većina je naroda u Ogulinu i u okolini katoličke vjere, a pravoslavci stanuju blizu Ogulina u selu Otoku, u Hreljinu, u Vitunji, Jasenku i drugdje.

Strancima je lijep ovaj kraj: U ljetno doba dolaze ovamo pogdjekoji Englezi. Love pastrve. U Turković-Selu je ribogojilište.

Ljudi, koji dolaze iz drugih mjesta u Ogulin, vele, da ih upravo osupne mrtvilo na ulicama. Osobito je mrtvo u ljetnim mjesecima srpnju i kolovozu, kad su školski praznici, pa djeca osnovne škole i gimnazije ne oživljuju gradskim ulica.

U Ogulinu se mogu vidjeti i rijetke hidrografske pojave. Kad nabuja od silnih kiša u proljeću ili u jeseni rijeka Dobra ili Đula, napuni se duboka jaruga, kojom rijeka teče, do vrha. Ponor bude premalen, da proguta vodu u onoj mjeri, u kojoj voda pritječe. Voda prekrije sasvim mlin, koji je sagrađen u samoj jaruzi.

Slika desno:

RIJEKA DOBRA ILI ĐULA KRAJ OGULINA

Ona teče širokom jarugom, a kad voda nabuja, prekrije sasvim i mlin pokraj malih slapova

Kad voda spadne, pozna se po blatnom lišću na drveću, što raste s jedne i druge strane jaruge, koliko je voda bila narasla. Ako je vode vrlo mnogo, onda se rijeka preko ceste prelijeva u »Strugu« (suho korito) i »Strugom« otječe dio vode sasvim drugim smjerom. U isto vrijeme nastaje strašna poplava okolo greda, jauk i zapomaganje, voda na sve strane provaljuje iz zemlje, i pune se vodom niža dvorišta i niži vrtovi. No voda brzo opada, baš kao što i brzo naraste.

Prema tome se vidi, da je Ogulin nastao na mjestu, koje nije nimalo prikladno za grad. Ogulin su sagradile vojničke potrebe u doba ratova s Turcima, da tako kažemo.

Starosjedioci su u Ogulinu poprečno siromašni, a imućniji su ljudi u Ogulinu podrijetlom iz drugih krajeva ili su iz dalje okoline. Među znatnijim je ogulinskim trgovcima jedan starinom iz Hrvatskoga Primorja, jedan je iz Hrvatskoga Zagorja, jedan od Jastrebarskoga, jedan se rodio u Zagrebu u Vlaškoj ulici. Od dvojice knjižara jedan je rodom od Križevaca, a drugi je iz južne Dalmacije (zapravo s teritorija negdašnje Dubrovačke republike). Najbogatiji je vinski trgovac rodom s otoka Paga. Apotekari su isto »ljudi od mora«. Jedan je pekar rođeni Zagorac iz Hrvatskoga Zagorja, a drugome je pokojni otac bio rođen u Hrvatskome Zagorju. Među trgovcima su tek tri Židovi.

Među ogulinskim se starosjediocima ističu velikim brojem obitelji i pojedinaca Magdići, Stipetići, Porubići, Turkovići, Kučinići, Sabljaci, Sušni i Sušnji, Puškarići itd. Magdići, Stipetići, Sušnji i Sušni (u jednini: Sušanj ili Sušan) stanuju bliže ogulinskome središtu. Prema starim se spisima zna, da su Turkovići i Puškarići uz Mesiće bili hrvatski praplemići, ali zacijelo ne zna nitko više među njima za to.

BIJAŠE NEKOĆ JEDNA MAJKA

Napisao **Dr Zvonko Šprajcer**

Stari je ovčar u planinama sjedeći kraj vatre pričao ovu priču o velikoj majčinoj ljubavi:

Bijaše nekoć jedna majka. Imala je sina jedinca i svoje srce. I dvije slabe ruke određene za rad. Kuća joj je bila ko orahova ljuska. Livade su bile goleme i prostrane, a kuća malena.

Jedamput je kraj kuće projašio konjanik, otmen konjanik. Ugledao ju je i progovorio joj:

»Ako pođeš sa mnom, najljepša ženo na svijetu, bit ćeš bogata i moćna!«

Mlada se majka osmjehnula:

»Zašto da pođem s tobom? Tä moja ljubav leži ovdje u kolijevci. Moja ljubav je moj život!«

Preko obzorja preletješe lastavice.

Prođoše mnoge godine . . .

»Stari se,« govorili su joj pastiri.

»Stari se,« odgovarala je majka. Ona je bila umorna, neobično umorna. Ali nekakav čudan sjaj sjao je iz njezinih očiju.

Sin je rastao i postao je snažan mladić. Lijep, vatren mladić. Rastao je i nije imao ni pojma o mnogim mukama svoje majke.

Prolazili su pastiri u ranu zoru. Prolazili su u kasni sumrak. I pitali su samohranu majku:

»Gdje je Cvjetko, tvoj jedinac? Gdje je Cvjetko? Zašto on ne radi zajedno s tobom?«

A ona bi se dizala s posla i odgovarala sa smiješkom:

»Otišao je u polje. Naganja se s prepelicama po livadama. Tä on je tako mlad! A ja volim raditi sama.« Tako se odigravao taj razgovor godinama i godinama.

Pastiri su kimali glavama i odlazili bi. A majka je veselo radila dalje. Cvjetko se nije brinuo ni za kakav posao.

Prolazile su godine, a i lastavice. Pomriješe i stari pastiri. Ali majka je još uvijek živjela. I neprestano neumorno radila. Kao vodenični kamen trošeći se u ljubavi prema sinu. I postade tako stara kao i ista zemlja hraniteljica. Uvukla se sva u sebe. Stara kao planine oko nje.

Jednoga dana dođe Cvjetko majci s plesne svečanosti. I progovori joj:

»Majko, treba mi novaca!«

Ona žalosno potrese glavom:

»Ja ih nemam, moj sinko.«

»Ali ja ih trebam!«

I u sumrak novac je bio tu. Cvjetko je pošao za svojim radostima i trošio je nemilice i vrijeme i novac. A majka je radila i — čekala. Prodala je malu kućicu. Prodala je i svoje livade za njega. Ali se nikada nije potužila.

Jednoga je dana čekala uzalud. Cvjetko se nije vratio kući. Nikada dotada ne bijaše tako siromšna i osamljena. Čekala je cijelu noć. Cvjetko nije došao. Čekala je i dane i noći. Ali njega nije bilo. Onda je sklopila oči i umrla.

Bijaše nekoć jedna majka. Imala je srce široko kao more, a slabo kao morski val . . .

Tada je stari pastir zašutio.

DALEKOZOR ODAO UBOJICU

Napisao Nevio Lopez

Među najuglednije astronome južne Amerike idu profesori Ansaldo Bellano i Miguel Acosta, koji rade na najvećoj i najmodernijoj opremljenoj zvjezdarnici latinske Amerike u Limi.

Jedne noći pozove Acosta uredništvo novina glavnoga grada Perua i saopći im, da je otkrio novu zvijezdu stajaćicu »Novu«. To je, da prevedemo iz stručnog jezika, zvijezda, koja sja osobito jasnim svijetlom i nastaje nekom ogromnom katastrofom u nebeskim prostorima. Zatim je odmah zvao i policijsku direkciju, da joj javi, kako je našao na opservatoriju leš svoga kolege Bellana s bodežem u leđima.

Slučaj su povjerili inspektoru Martinezu, nesamo jer je najbolji detektiv svoje zemlje, nego također jer je bio astronomski amater. Martinez

OVAKO SE MLATI PŠENICA U DALMACIJI

je bez teškoća još iste noći ustanovio, da je netko k Bellanu provalio bio silom. Našao je i otiske prstiju provalnikovih, u kojima je policija prepoznala otiske razbojnika, koji je nekoliko puta bio kažnjen. Bio je odmah uhićen, priznao je također svoju namjeru, da izvrši provalu, ali je odlučno nijekao, da bi imao nešto zajedničko s umorstvom. Priznao je također, da je bodež, kojim je Bellano bio umoren, njegov, ali da je njim htio samo oblomiti bravu na vratima i da ga je ondje izgubio.

Martinez nije sumnjao o tom iskazu, jer je taj čovjek bio na glasu radi odvažnih krađa, ali nikad još nije bio prolio krvi.

Sad se detektiv sjeti neznatne malenkosti, koja mu je pala u oči, kad je pregledavao opservatorij. Kao ljubitelj astronomije pogledao je bio novo otkrivenu stajaćicu kroz dalekozor, i kad je poslije njega profesor Acosta učinio to isto, zaoštrio je najprije dalekozor za svoj vid. Nije mogao dakle biti posljednji, koji je prije inspektora upotrijebio taj aparat.

Martinez je dakle ponovio svoj posjet na zvjezdarni i pregledavajući bilješke obojice učenjaka i svoja opažanja nađe, da je zvijezdu otkrio bio umoreni Bellano, a ne njegov drug profesor Acosta!

To nije bilo prvi put, da je povrijeđena taština bila poticaj na zločin, stoga Martinez nije oklijevao, nego je Acostu uhitio pod sumnjom radi umorstva. Acosta je u zatvoru klonuo i dao opširno priznanje. Profesoru Bellanu ono veče nije bilo dobro, pa je molio Acostu, da ga odmijeni. Kad se zatim pojavio provalnik, bio je u onoj prostoriji Acosta, dok je Bellano sjedio kod dalekozora u opservatoriju. Acosta se od provalnika uplašio i otrčao je k Bellanu, da ga zove u pomoć. No ovaj nije dao kolegi da govori, nego mu je radosno stao pripovijedati svoje otkriće i istom onda otišao s Acostom pogledati u drugu prostoriju, odakle je poplašeni provalnik odavna bio već pobjegao. Samo je njegov bodež ostao na podu. Acosta povrijeđen u svojoj slavohlepnosti i zavidan svome drugu odluči se, da će Bellana umoriti bodežem siguran, da će svatko provalnika smatrati za ubojicu. Zato je uzeo bodež, udario Bellana u leđa i odmah otišao u opservatorij telefonirati.

To je sve promislio hladnokrvno, ali ipak je počinio jednu pogrešku. Da je bio dalekozor naperio prema jakosti svoga vida prije dolaska policije, ne bi ga bio nitko uhitio, pa ni onako vrstan detektiv kao Martinez, i umjesto njega bio bi platio glavom nevin čovjek.

DUNS SCOT I SELJAK

Duns Scot, glasoviti i veliki bogoslovski učenjak trinaestog stoljeća, čije kosti leže u franjevačkoj crkvi u Kölnu, šećući se jednoga dana kroz polja namjeri se na nekog seljaka, koji je bio zaposlen na svome polju. Duns Scot se zazavi i prozbori seljaku nekoliko pobožnih riječi.

Seljak ga je slušao, a onda će mu tobože mudro odgovoriti:

»Zašto me opominješ, da živim bogobojaznim životom? Vidi li Bog, da ću postati blažen, onda ću to postati bez obzira na to, da li sam sada dobar ili zao. Ali ako on vidi, da ću biti proklet, onda me ništa na svijetu ne će osloboditi toga prokletstva!«

A Duns Scot mu odgovori:

»A zašto ti radiš i siješ na njivi u znoju lica svoga? Ako je Bog oduvijek vidio, da će ovdje izrasti žito, onda će ono izrasti i bez obzira na to, da li ti siješ ili ne. A ako je vidio, da ovdje, na tvojoj njivi ne će žito izrasti, onda ono ne će izrasti, radio ti ne znam što . . .«

Seljak nije rekao više ni riječi. Samo je šutio. Nastavio je svoj posao, ali je bio neobično zamišljen.

Dr Š.

RUŽE ZELENOG OTOKA

ROMAN IZ IRSKE PROŠLOSTI — NAPISAO SAMUEL LOVER (Nastavak)

Rory je uvidio, da je ponovo započela potjera i da će ga usprkos njegovoj dotadanjoj sreći ipak uhvatiti. Pokročio je naprijed i odgovorio: »Prijatelj«.

»Legitimirajte se!« rekao je vojnik, koji je stupio iz stražarnice.

»Nemam kod sebe ništa takvo, čime bih se mogao legitimirati,« rekao je jadan Rory.

XIII

RORY SE UVJERIO, DA JE ISTINITA REČENICA »POJEDI, ŠTO SI SKUHAO«

Budući da se Rory nije mogao legitimirati, straža ga je zatvorila i izjavila, da mora ostati pod njenim nadzorom, dok se straže ne izmijene. Rory se bez riječi pokorio.

Kad se je nakon prvog presenećenja sabrao, odgovarao je na sva vojnikova pitanja točno, ali oprezno. Vojnik mu je vjerovao, da je seljački momak, koji je ostao bez prenoćišta, jer je stranac u gradu.

Kad se Rory sjetio pisma generala Hochea, udarila mu krv u glavu, jer je bio svijestan, da sa sobom nosi opasnu stvar. Na oči straže bilo je teško rastrgati pismo. Ta odmah bi ga imali, jer bi našli komadiće papira. Zato se je prignuo, kao da si hoće počešati nogu. Pri tom je prste namazao blatom svojih cipela, a zatim je ruku metnuo u džep, u kojemu je imao pismo. Kad mu se činilo, da je pismo već dobro opipao i da mora biti već tako zaprljano kao komad starog papira, stao ga je sagibati, dok ga nije savinuo u tako uzak trak, da je bilo slično komadima papira, što ih irski seljaci zatiču za klobuk, da si njima pripale lule. Budući da je papir bio fini francuski papir, to mu je dobro pošlo za rukom. Tako si je opasno pismo zataknuo za klobuk, gdje je bilo prema njegovu mišljenju najmanje sumnjivo.

Nakon pola sata izmijenila se straža. Rorya su predali patroli, koja ga je odvela u kasarnu. Mirno je pošao s njom. Kad je bio u kasarni, stao je razgovarati s vojnicima, kao da se ništa nije dogodilo.

»Vjere mi, veseo sam, što sam došao k vama,« započeo je, »jer nijesam znao, kuda da krenem. Ovdje sam barem na suhom i toplom.«

Vojnici nijesu vodili o njemu mnogo računa. Sakupili se oko peći, dok je podčasnik pošao izvijestiti časnika, koji je bio u službi, da imadu uhapšenika.

Časnik, još mlad i gizdav zastavnik, šepirio se kao paun te se vladao veoma dostojanstveno.

Narednik se postavio preda nj, ravan kao i njegova helebarda, ruke i lakte tijesno je pritisnuo k životu. Tako je stajao, dok se zastavniku nije pričinilo vrijedno, da svoje oči, koje su mu stršile ispod čela kao dvije kupine, uzdigne s knjige, koju je upravo čitao. Konačno je blagoizvolio pogledati podčasnika i resko ga zapitao: »Što želite?«

»Patrola je, dostojanstveni, dovela uhapšenika.«

»Gdje ga je uhapsila?«

»Na cesti, dostojanstveni.«

»Na kojoj cesti?«

»Na Buttermilk Street-u, dostojanstveni.«

»Da li je imao pajdaše?«

»Nijesmo ga još pretražili.«

»Pazite, mislim, je li bio u društvu?»

»Da, rekao je, da je bio u društvu, da su ga bacili napolje, dostojanstveni.«

»Onda je sam.«

»Da, dostojanstveni.«

»Jeste li ga pretražili?«

»Ne, dostojanstveni.«

»Prvo, što treba da učinite kod uhapšenika, jeste, da ga pretražite, jer ne znate, nema li

NACRT ZA SPOMEN-CRKVU HRVATSKOGA KRALJA ZVONIMIRA „NAŠA GOSPA“ U BISKUPIJI KOD KNINA

Nacrt je od najvećega hrvatskog kipara Ivana Meštrovića. Crkva se gradi i bit će naskoro gotova. U rujnu o. g. blagoslovit će je uz veliko slavlje hrvatski metropolita preuzv. g. Dr Alojzije Stepinac. Kiparske i slikarske radove u crkvi učinit će odlični hrvatski umjetnici Ivan Meštrović i Josip Kljaković

možda pri sebi oružja ili izdajničkih papira. Odmah ga pretražite!«

»Na zapovijed, dostojanstveni,« odgovorio je podčasnik i dignuo lakat kao rucelj sisaljke, protegnuo i zatim skočio, dok se njegova ruka nije dotaknula glave. Nakon što je zatim ukočeno ponovio sve te kretnje upravo u obratnom smjeru, tako da su mu lakti prispjeli ponovo u predašnji položaj, okrenuo se na peti i htio poći iz sobe. Tada ga je zastavnik pozvao natrag te mu veoma važno rekao:

»Da ne čujem više o tako strašnom prekršaju discipline i zanemarivanju dužnosti! Nemojte mi nikada više prijaviti uhapšenika, a da ne uzmognete odgovoriti na tako važna pitanja, kakva sam vam upravio. Sad pođite i javite mi kasnije, nakon što ga pretražite.«

»Na zapovijed, dostojanstveni,« odgovorio je podčasnik i ponovio pozdrav običajnom svečanošću te odstupio.

Soba, u kojoj je sjedio časnik, bila je samo malen, pregrađen dio stražarnice. Tako je Rory, koji je imao uši zato, da sluša, uhvatio svaku njegovu riječ. Kad je dakle čuo zapovijed za premetačinu i riječ o »izdajničkim papirima«, pomislio je, da bi bilo previše opasno zadržati pismo. Zato se polagano približio peći i stupio k vojnicima, koji su sjedjeli oko nje, i koji se nijesu brinuli za ono, o čemu su govorili časnik i narednik. Iza klobuka je uzeo u obliku žigice savijeno Hocheovo pismo i držeći ga pred sobom nedužno prozborio:

»Molim, oprostite mi, gospodo, što vam smetam. Bio bih vam veoma zahvalan, kad biste mi htjeli zapaliti ovaj komadić papira, da pripalim lulu, jer mi je veoma studeno i sav sam prokisao.«

Jedan od vojnika udovoljio je njegovoj molbi. Takvo prižiganje bilo je naime nešto običajno. Rory je govorio tako hladno, te se ni u komu nije mogla pobuditi ni najmanja sumnja, da je ovaj komadić papira kakva važna listina, od koje su zavisili Roryev život ili smrt. Zapaljeni papir vratio mu je vojnik preko ramena drugova i Rory je pripalio lulu takvom hladnokrvnošću, kakva bi bila na čast svakom Indijancu. A jer je papir na njegovom klobuku pokisnuo, gorio je tako polagano, da još nije dogorio, kad se podčasnik vratio. Rory se prignuo preko leđa vojnika, koji mu je iskazao uslugu, zahvalio mu rekavši »Hvala lijepa, gospodine« i bacio ostatak papira u vatru upravo onoga trenutka, kad se podčasnik vratio, da izvrši zastavnikovu zapovijed.

Kad su ga pretražili, nijesu dašto našli kod njega nikakve protuzakonite stvari. Nakon pretrage Rory je ponovo sjeo i veoma zadovoljno i nedužno pušio lulu. A tad se dogodilo, da su doveli drugog uhapšenika, koji je iz svega grla prosvjedovao, da nije onaj, kojim ga smatraju, čega mu straža, koja ga je dovela, nije vjerovala.

»Čudim se, da se nijeste bojali doći natrag u kuću, kad ste prvi put srećno umaknuli,« rekao mu je jedan od onih, koji su ga doveli.

»Ali kažem vam, da prije nijesam bio ovdje,« branio se čovjek.

»Što ti hoćeš pričati staromu vojniku!«

»Pa ipak je tako.«

»Psst, psst,« vojnik će. »Tražili smo te već prije, ali pobjegao si nam.«

»Nijesam vam pobjegao, još vam jedamput kažem; bio sam ondje samo jedamput.«

»Hajde, hajde,« rugao mu se vojnik. »A zašto je zvonilo zvonce?«

»Đavao je zvonio, a ne ja,« branio se čovjek. Roryu je najednom postalo jasno. »To mora biti Darby, onaj Darby, koji je bacao kamenčiće, kad se je Betty onako prestrašila,« pomislio je on. Žalio je jadnoga čovjeka, kojega su zamijenili s njime. Bilo mu je, da se smije, ali toga nije smio pokazati.

Pušio je svoju lulu i činio se, kao da mu ništa nije stalo do onoga, što se zbiva oko njega. Novog uhapšenika nije ni pogledao. Bilo je ipak više nego smiješno i čudno, što ga je Betty zamijenila s Darbyem, a vojnici Darbya s njime. Darby je i dalje tvrdio, da je nedužan i da nije dvaput bio u pukovnikovoj kući, ali sve je bilo uzalud. Vojnici mu nijesu htjeli vjerovati. I tako je morao sjesti uz Rorya.

I tek sad se je Rory obazro na nj, da vidi, kakav je Bettyn muž. Dah mu je stao, kad je u njemu prepoznao jednoga od ljudi iz krijumčarevog podruma. U tren oka su se obojica prepoznali, ali odmah poniknuli očima, da vojnici ne opaze, da se poznaju.

»Kako će sve to svršiti?« mislio je Rory i predao se sudbini. Kad je popušio lulu, bacio se na vojničku postelju i čvrsto zaspao. Nakon svega toga, što je proživio prošloga dana i prošle noći, napokon nije nikakvo čudo, da je san svladao Rorya, momka, koji je uvijek bio pun nade i koji nije poznao straha.

XIV

GRIJEH JEDNOGA — SPAS DRUGOGA

Narednog jutra probudilo ga je strahovito udaranje u bubanj, svirka i trubnja, parade i slične vojničke stvari. Kad je sve to svršilo, odveli su ga iz stražarnice k pukovniku, u kojemu je prepoznao svog znanca iz podruma za ugljen.

Pukovnik je pitao Rorya, što je radio na ulici u tako kasno doba. Rory je odgovorio, da je stranac u gradu i da je pošao, jer je bio vašarski dan, sa više momaka u gostionu piti. Napio se i zaspao. Kad se probudio, u sobi su već bili drugi ljudi. Došlo je do svađe i ljudi su mu dali mig, neka pođe.

»Kakav su vam znak dali?« upita ga pukovnik.

»Bacili me niz stepenice, dostojanstveni,« Rory će. Na te njegove riječi grohotom su se svi nasmijali. Rory se tome poveselio, jer je svog suca htio udobrovoljiti.

»To je bio snažan mig!« nasmijao se pukovnik.

»O da, i te kakav! Kad sam se pokupio, znao sam, da je vrijeme da nestanem.«

»Dragi moj mladiću,« rekao je pukovnik, videći Roryev čvrst stas i njegov neustrašiv po-

gled, premda je Rory nastojao, da se prikaže što nedužnijim; »ne izgledaš mi kao onaj, koji prihvaća takav mig.«

»Dostojanstveni, ponosim se tim vašim priznanjem i istina je, što kažete. Pa ipak, što sam htio sam proti desetorici? Nudio sam im, da ću se uhvatiti u koštac sa svakim posebice, ali nisu htjeli. Tako su me bacili napolje. Bio sam na cesti i nijesam znao, kuda da krenem, kao kokoš, kad je pustiš usred grada na cestu, i gdje da potražim prenoćište.«

»Kaznit ću onoga gostioničara, jer ima otvorenu gostionu u to doba. Gdje mu je gostiona?«

»Toga zaista više ne znam,« Rory će.

Pukovnik ga je pogledao, kao da mu ne vjeruje. Još je krutije stao ispitivati Rorya, koji je uzmicao kao jegulja.

»Ti se zaplićeš, dragane moj,« pograbi ga časnik.

»Nikakvo čudo, dostojanstveni, kad sam cijelo vrijeme bio pijan,« Rory će.

»To nije nikakav izgovor,« nastavio je pukovnik strogim glasom. »Čini mi se, da si prefrigana ptica i da znaš više, nego li se gradiš. Zato ću te predati podčasniku. — Naredniče, odvedite toga momka ka helebardama. Bubnjari neka mu ih nabroje dvadeset i pet. Možda će mu to osvježiti sjećanje.«

U Roryu se sve uzbunilo. Ovo ga je poniženje tako pogodilo, da je najprije pocrvenio kao rak, kad ga baciš u vrelu vodu, a zatim problijedio kao zid.

»Ha,« kliknuo je pukovnik, kojemu se vidjelo, kako uživa u bljedilu Roryeva lica, jer je mislio, da je momak problijedio od straha. »Vidjet ćemo, što misliš o tom, što će ti dati bubnjari!«

Roryu je namah pritekla u pomoć njegova domišljatost. Najradije bi dašto postavio pukovnika preda se tako, kao on njega; ali svladao je svoj gnjev, koji je sve više i više rastao, i pomislio: »Postići ću lukavošću, što ne mogu snagom.« I hladnokrvno je progovorio:

»Bilo bi mi žao, gospodine, kad bi se narednik toliko mučio sa mnom. Kad biste bili tako dobri i ispraznili sobu, rekao bih vam nešto, što biste zacijelo rado znali.«

»To možete kazati pred svima,« pukovnik će.

»Molim, dostojanstveni,« rekao je Rory, koji se je već nadvladao i veselio, što će krutost svladati lukavošću; »molim, dostojanstveni, to je nešto osobito, i ne bi vam bilo milo, kad bi svaki čuo.«

»Oj, mladiću, nema stvari, koje svijet ne bi smio doznati.«

»Razumije se, dostojanstveni,« hinio je Rory poštovanje, »ali uza sve to, vjerujte mi, gospodine, bilo bi bolje, kad za to ne bi doznao nitko drugi nego vi sami.«

»Gledajte dakle, da se soba isprazni«, zapovjedi podčasniku, »a vi, mr. Daw, možete ostati«, rekao je zastavniku.

»Nitko nego samo vi, ako vam je milo, dostojanstveni«, naglasio je Rory.

Pukovnik je stao misliti. Sunulo mu u glavu, nije li Rory možda izgubljen čovjek, koji ima kod sebe sakriveno oružje te mu radi o glavi. Ali se odmah sjetio, da su ga u stražarnici pretražili i da za njega nema nikakve opasnosti. A jer je u Roryjevim riječima bilo nešto, što ga je činilo znatiželjnim, a nije se mogao svladati, udovoljio je uhapšenikovoj želji.

»U čemu je dakle ta tajanstvenost, o kojoj hoćete da mi govorite?« pukovnik će, kad su bili sami.

»Gospodine,« započeo je Rory brišući rukom po stolu, kao da je u neprilici i kao da se stidi onoga, što hoće da kaže. »Nerado govorim o tome, gospodine, i oprostite mi, a . . .«

»Brzo, gospodine, brzo,« neustrpljivo će i znatiželjno pukovnik, koji je stao Roryu govoriti vi.

»Sve je istina, gospodine, što sam vam prije kazao, da sam stranac u gradu i da sam došao . . .«

»Na stvar, gospodine!« kliknuo je pukovnik, »na stvar . . . što je s vašom tajanstvenosti?«

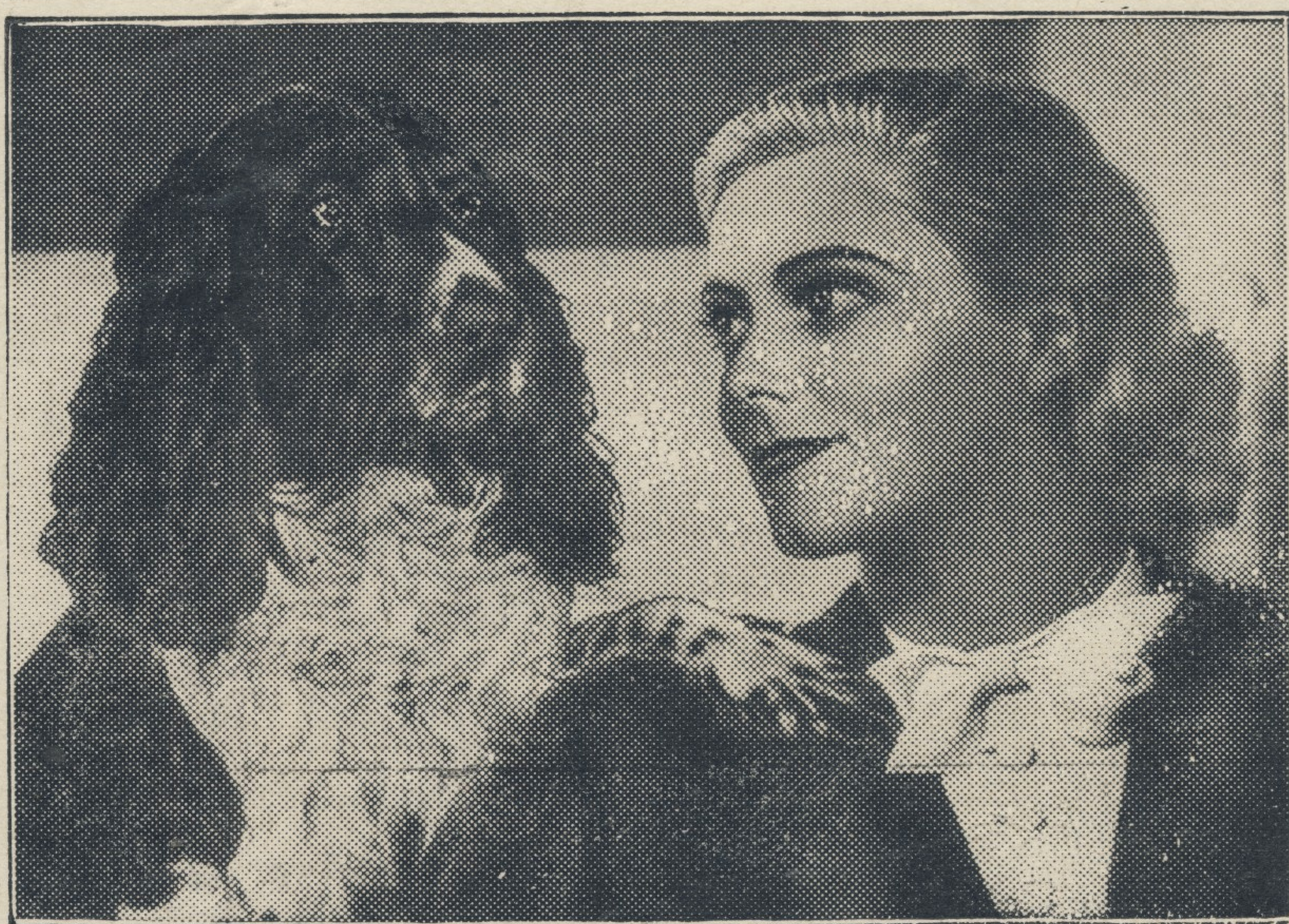
»Da, dostojanstveni, to je ono, što vam želim razjasniti.

»S vašim odgađanjem svakoga biste razjarili, mladiću moj. Dakle na vidjelo s tajnom! Što je?«

Rory je oštro pogledao časnika, a zatim je nastavio:

»Vidite, gospodine . . . molim, oprostite mi . . . Nadam se, da se ne ćete uvrijediti, a što se tiče

Roman se nastavlja na str. 364.

Slika desno:
FILMSKA GLUMICA INGE THEET SA SVOJIM GLUMAČKIM DRUGOM PSOM „MICKEY", KOJI, KAKO SLIKA POKAZUJE, VRLO „OZBILJNO" SHVAĆA SVOJU ULOGU

Igra „Hrvatsko selo i seljaci“

„U mom malom

SLIKE S JAVNE ZAKLJUČNE PRIREDBE UČENICA PUČKIH ŠKOLA I GRAĐANSKE ŠKO

Foto „Obit

Novela

ČOVJEK ZELENIH OČIJU

Napisao Jacques Dussor

Objed se svršavao, kad se u blagovaonici začu zvonce od vanjskih vrata. Ustao sam od stola i otišao vidjeti, tko je. Jedan prozor iz blagovaonice gledao je na predvraće naše kuće.

Digao sam zastor i vidio sam čovjeka kojih četrdeset godina, bradata, malo pogurena, obučena kao lovac u baršunasto odijelo i kožne gamaše na nogama. Vidio sam, kako je izvadio iz džepa bilježnicu i olovkom načinio križić.

U isto vrijeme sluškinja mu otvori. On joj reče nešto, što nijesam čuo. Imao sam dojam, dok je govorio sa ženom, da su njegove zelene oči sjale tamnim plamenom ispod gustih njegovih obrva.

Sio sam na svoje mjesto i htio sam kazati ocu, tko je zvonio, no sluškinja me preteče:

»Jedan gospodin traži gospodina.« I požuri se da razjasni: »Nije kazao ime. Kaže samo, da je njegov otac bio prijatelj gospodinova oca. Zato sam ga uvela u radnu sobu gospodinovu.«

Otac se vrati vrlo brzo i čuo sam, kako su se zatvorila vanjska vrata. Bio je namršten.

»Ako nastaviš kao dosad u gimnaziji, ne ćeš svršiti bolje nego gospodin, kojega sam ispratio!« obrati se k meni. »Zbilja lijep gospodin!«

Zatim se obrati k materi:

»Znaš, tko je bio? Joubert de Gerance. Tražio je novaca!«

*

»Bank od pet stotina louisdora!« izvijesti croupier (onaj, koji u igračnici ravna igrom).

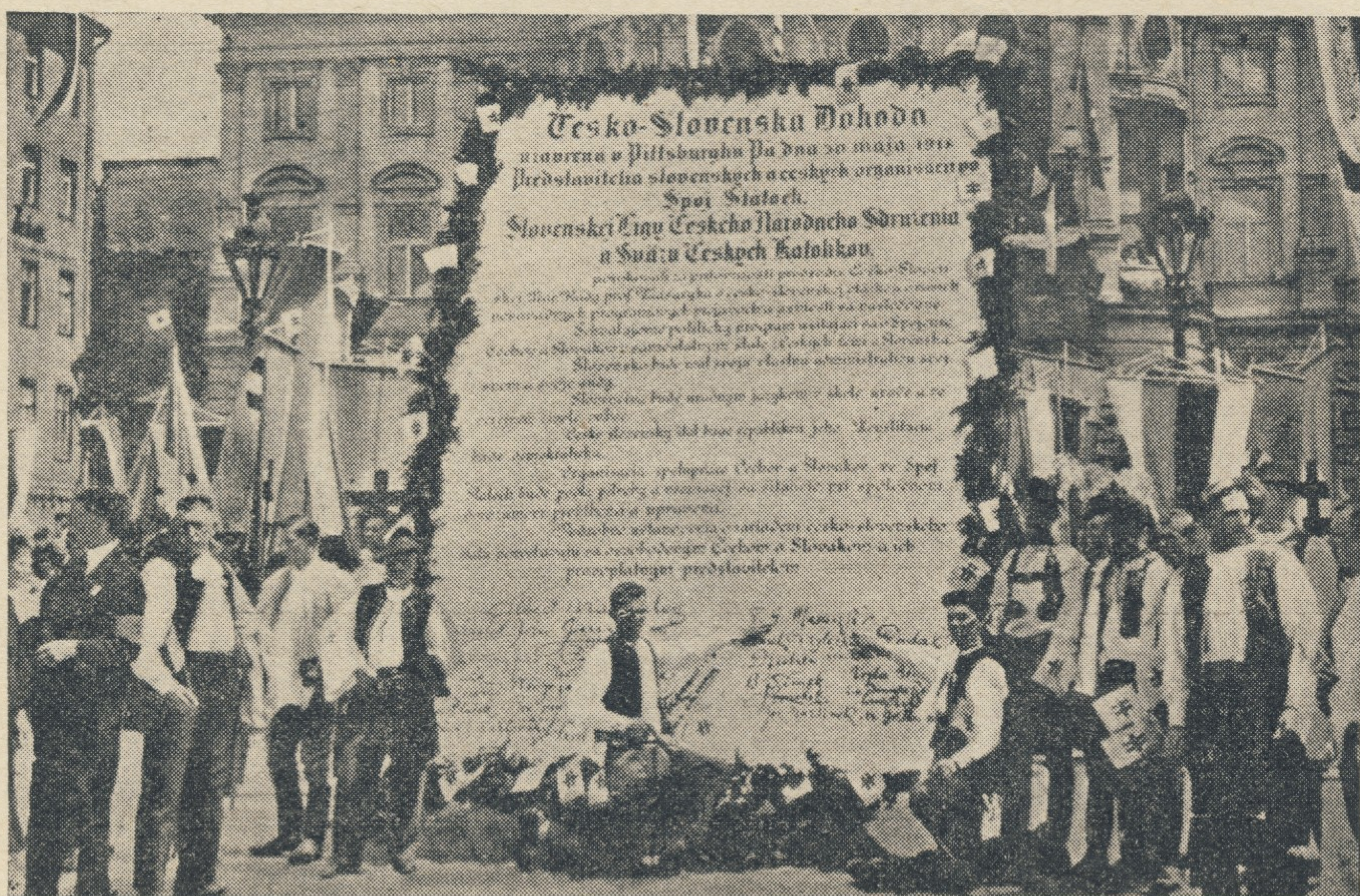
Nijesam vjerovao svojim očima. Preda mnom na zelenom stolnjaku komad pločica i žetona predstavljao je svotu od deset hiljada franaka, dok sam samo nekoliko minuta prije toga uzeo kasu sa posljednje četiri novčanice od po dvadeset franaka, koje su mi bile ostale. Samo šest posljednjih mahova bilo je dosta, da se stvori taj zlatni kup preda mnom.

»Bank!« reče netko za mnom.

Bih li ustupio kasu? Bih li je zadržao i ovaj puta? Pred očima sine mi jedan tren i u njemu sam vidio bogatstvo sa svim njegovim mogućnostima. Pružio sam odlučno ruku prema kutiji s kartama.

»Devet!« izvijesti za mnom čovjek, koji je zadržao bank.

Izgubio sam svojih deset hiljada franaka. Grabljice croupierove prikupiše ih suhim udarcem i

Česko-Slovenska Dohoda

uzavrena v Pittsburghu Pa dna 30 maja 1918

Predstaviteľmi slovenských a českých organisacii vo

Spoj. Statoch.

Slovenskej Ligy Českeho Narodneho Sdruženia

a Svazu Českých Katolikov.

Slika lijevo:

PITTSBURŠKI UGOVOR IZMEĐU ČEHA I SLOVAKA O SLOVAČKOJ AUTONOMIJI

Taj je ugovor sklopljen u Americi za svjetskog rata, a potpisao ga je i Masaryk, pa Slovaci sa svojim vođom Hlinkom traže, da Česi ispune taj ugovor. Na Duhove je Hlinka održao skupštinu sa 100.000 Slovaka, gdje je ovoliko povećani taj ugovor, kako se vidi tu na slici, bio javno izložen.

...m vrtiću"
...KOLE ČASNIH SESTARA MILOSRDNICA SV. VINKA U ZAGREBU 19. LIPNJA 1938.
...itelj"

Razni plesovi slavenskih naroda

složiše pred dobitnika. Nije mi ostao nijedan franak. Zapalio sam cigaretu i minutu nijesam mislio, nego kako bih izgledao dobar igrač pred ljudima, koji su bili oko mene, no srce mi se bilo sasvim stegnulo.

Kad je kasa obišla oko stola, gledao sam već sasvim nehajno i našao sam se licem u lice s onim, koji je odnio moje novce, s jednim još sačuvanim starcem malo pognute glave.

»Nadam se, gospodine, da se ne srdite na me?«

Mahnuo sam rukom.

»Mogu li vas pozvati, da popijete čašu whisky sa mnom? Bit će mi vrlo drago!«

Kad smo se smjestili na visoke stalke u baru, starac mi položi ruku na rame i reče niskim glasom:

»Obećajte mi, da mi ne ćete zamjeriti, što ću reći!«

I zagleda se u me kroz očale s upornošću, koja me je smutila.

»Ako mi obećate, ali sasvim iskreno, da ne ćete više igrati, stavljam vam na raspolaganje polovicu novaca, koje sam od vas dobio!«

Izrazih, da je nemoguće, da primim taj dar, no starac nije htio o tom ni čuti i prisili me, da primim pet papira po tisuću franaka.

»Imam svečano obećanje, je li, da ne ćete više stupiti u ovu kuću? A sad mi pripovijedajte, kako ste počeli igrati za novce!«

Ganut njegovom darežljivošću ispripovjedio sam mu, kako me je jedan moj drug s pravničkog fakulteta, koji je redovito polazio taj klub, poveo da objedujem jedan dan ondje.

»Imate li žive roditelje?« upita me nepoznati.

»Otac mi je umro!« odgovorih.

»Zbilja?« začudi se on.

Izišli smo iz kluba. On uzme jedan taksi, pozove me, da sjednem, i pita za moju adresu.

»Ne idem još kući...« zatezao sam u neugodnosti.

»Što je?«

»Imam jednog prijatelja, s kojim sam se dogovorio večeras, da se sastanemo u kavani Blanchard.«

Nepoznati reče šoferu:

»Stanite kod kavane Blanchard.«

Jedva kad se opro, da ja platim račun za našu večeru sve trojice, prepoznao sam zelene oči i guste obrve mog subesjednika. Mjesec dana kasnije čitao sam u novinama, da je neki Oto Ward, pravim imenom Joubert de Gerance, bio pozvan k istražnom sucu radi različnih prevara, i da se u svom kabinetu ustrijelio.

Slika desno:
PREDSTAVLJAČI GLUME „IZBIRAČICA" U DONJOJ TRNAVI
Tu je glumu napisao Josip Cvek (stoji na slici kod prozora) i to prema pripovijesti „Izbiračica" od Slavka Estera, koja je izašla pred dvije godine u jeronimskom kalendaru „Danici". To je već drugi slučaj, da je ta pripovijest dramatizirana. Prvi put je to bilo u Ludini. Križićem su označeni glavni junaci glume Mato i Ana.

Nastavak romana sa str. 361.
gospodina...« i stao je govoriti dubokim, tajanstvenim glasom.

»Kojega?« presiječe ga pukovnik. Rory je upro u nj oči kao kobac.

»Mr. Scrubbsa, gospodine,« nedužno primijeti Rory.

Pukovnika je to neugodno dirnulo i Rory je bio svijestan, da ga već ima u šakama.

»Što je s njime?« upita pukovnik, kad je došao k sebi, ali glasom, koji više nije bio sličan glasu, kojim ga je prije preslušavao.

»Oprostite, gospodine ... dostojanstveni, nadam se ... i za sav svijet ne bih htio uvrijediti ... a mislio sam, da je bolje, da pred drugima ništa ne spominjem, jer ljudi su katkad znatiželjni, pa bi mogli praviti opaske i zato sam mislio, da će biti bolje, ako vam kažem u četiri oka.«

»No, ta ni ja nijesam još ništa čuo,« nemarno će pukovnik.

»Dašto, dostojanstveni ... zacijelo ... vidite, da mi je teško govoriti o tome, jer se bojim, da biste, dostojanstveni, mislili, kako se usuđujem... a mrs. (gospođa) Scrubs, mislim, dostojanstveni...« opet je namignuo Rory.

»No,« rekao je pukovnik i zašutio.

»Znam, dostojanstveni, da je ovdje kod neke prijateljice i znam, da ni ne sluti, da će doći gospodar ... mislim na sabirača ...«

»No,« ponovo će pukovnik.

»I mislim, da će biti najbolje kazati joj, da će sutra doći ovamo gospodar ... i dašto, dostojanstveni, to znate, da mu ne bi bilo milo, što gospodarice nema kod kuće, i da bi mogao što posumnjati ili nešto slično. Nadam se, dostojanstveni, da vas nijesam uvrijedio,« oprezno je Rory razmotavao svoje klupče. Kod riječi »dostojanstveni, znate« i »posumnjao« lukavo se smiješio. Pukovnik je sad doznao, da je Roryu poznat njegov odnošaj s gospođom Scrubbs i da je za njega bolje, ako ostane njegov prijatelj, pa je zato ustrpljivo kazao:

»Uvrijeđen, dragi moj mladiću! Nipošto ne! I vi ste došli u grad, da opomenete gospođu?«

»Mislio sam, da bi to bilo najbolje, jer prijazna je dama i za sav svijet ne bih htio, da imate vi i ona kakve neugodnosti.«

»No, uzmite ovo, i pijte u moje zdravlje!«

»O, dostojanstveni, to ne!«

»Hoću, da uzmete!« silio je pukovnik i turao u Roryevu šaku pet gvineja. Rory ih je iz sve snage odbijao, premda se je teško odlučio za taj manevar, da spasi život, ali novca ipak nije htio uzeti.

»Nijesam vam to kazao zato, da dobijem pare, a nijesam vam ni kanio to reći. Samo puki slučaj doveo me pred vas, dostojanstveni,« opravdavao se Rory.

»Veseli me, što sam vas upoznao i što mogu nagraditi vašu vjernost prema gospođi Scrubbs. Još danas će se vratiti kući.«

»Vjere mi, žao mi je, što se mora odijeliti od tako krasnoga gospodina,« Rory će.

»Ha!« kliknuo je časnik i izbočio svoja prsa.

Rory je položio prst na usta, nasmjehnuo se i svijestan svoje pobjede rekao: »Ej, vi ste, pukovniče, đavao za žene!«

Pukovnik, kojemu je poklon laskao, zadovoljno je zakašljao. »Šutite o svemu tome,« rekao je i rukom udario Rorya po ramenu. A zatim je pozvao vojnike, koji su čekali vani i nagađali, što ima taj mladi momak da kaže njihovom zapovjedniku.

»Ovaj je čovjek slobodan,« izjavi pukovnik. »Njegovom sam obranom potpunoma zadovoljan. Naredniče, odvedite ga u pobočnikovu pisarnu, i ondje neka mu dadu iskaznicu.«

Pukovnik se pred svojim podređenima htio opravdati time, da je Rorya pustio na slobodu radi javnih, a ne privatnih interesa. U ono doba pružala je iskaznica časnika zapovjednika vlasniku pravo, da može u svako doba i gdjegod hoće biti na cesti. Takvu su iskaznicu dosada dobili samo emisari ili prijatelji vlade.

Rory je sa svojim lukavstvom doveo pukovnika u takvu nepriliku, da ga je čak zaboravio

zapitati, kako se zove. Tako je dobio iskaznicu, a da nijesu ni znali, ko je on.

Krenuo je kući. Kad je koracao cestom, bio je dobre volje, kao što su dobre volje ljudi, koji svladaju poteškoće. U njegovoj su se glavi vrzli doživljaji posljednjeg dana.

»Najprije sam upoznao francuske misionare (mislio je emisare, no, ta to je svejedno),« stao je nabrajati. »Zatim sam doznao novosti, sve, što se zbiva. Oh, svijet će se čuditi. Onda sam dobio pismo generala Hochea. Kakve li štete, što se pretvorilo u ništa! Zašto mi nije bilo dano, da ga zadržim,« jadikovao je. »Ali ništa za to; konačno tako je bolje. Kad bi ga bili našli, bili bi me objesili! Još bi bilo gore, kad bi mi ih bili nabrojili dvadeset i pet! Dobro je, što sam doznao za pukovnikove lijepe odnošaje! Zaista je čudno, kad pomislim, kako grijesi žene mogu da spase čovjeku život. A to je volja Božja i Blažene Djevice! Kad samo pomislim, da se ne vraćam samo sigurno kući, nego da povrh svega imadem u džepu još pet zlatnih gvineja! Vjere mi, Rory, sreća ti je sklona!

Međutim to nije bila samo sreća. Rory je u svoju korist iskoristio sve doživljaje, koje bi glupan zabacio. A to je ono, što pravi razliku među srećnim i nesrećnim čovjekom. Nesrećni čovjek igra mnogo puta igru života sa dobrim kartama, pa ipak izgubi, dok srećnik igra istu igru sa lošima, i dobije.

XV

ROMAN I ZBILJA

Kad se je Rory vratio kući, sa zanimanjem je De Lacy saslušao njegov izvještaj i ujedno zabavljao se njegovim doživljajima. Radi gubitka pisma nije se dosta žalostio, jer je za najvažniju stvar, naime za naoružani upad u zemlju, doznao od Rorya. Ni najmanje mu nije predbacio, što je pismo spalio, čak mu je priznao, da je odvažan i bistar. Rory je naime opisao sve potanko. Ali je osudio De Welskeina radi onih nedozvoljenih sastanaka u podrumu. Uvjeravao je O'Morea, da nije ništa znao, što radi taj krijumčar.

»Pa ipak ne mislite, da podupirem tu lopovsku družinu ili da joj čak pripadam?« ogorčen je svršio.

»Moj Bože, gospodine, ni u snu ne!« uvjeravao ga Rory.

»To nije malenkost, dragi moj!«

»Ali u vašoj prisutnosti ne bi De Welskein dozvolio, da se nešto takvo dogodi.«

»Ne, toga ne bi se usudio taj lopov! Ali ni s mojim zastupnikom ne bi smio tako postupati. Kažu, da u nevolji jedeš s mnogim iz iste zdjele i u revolucijama je upravo tako.«

Koliko je god De Lacy nastojao, da se smiri, ipak se njegova plemenitost bunila, kad se je sjetio, da je Rory, taj seljački momak nepokvarena srca gledao i sudjelovao kod one razuzdanosti.

De Lacy je bio oduševljen za sve. Vjerovao je u onaj stepen ljudske kreposti, koja je spremna žrtvovati sve za dobro. Njegova ljubav prema slobodi bila je čista, neokaljana. Njegove su pobude bile visoke i plemenite, njegov duh fin.

O svjetovnim stvarima mislio je visoko, u čovječanstvo duboko se pouzdavao. Svojemu pozivu kao vojnik, svojemu trenutačnom radu kao rodoljub i svojoj ljubavi kao muškarac bio je odan s osjećajem, koji je više spadao u doba viteštva nego u doba, kada je živio. Zapravo je mladi čovjek spadao u svoje doba, u ono blaženo proljeće, kad je još zelen svaki list, koga se još nije dotakao mraz gorkih iskustava sa svojim otrovnim dahom nepouzdanja. Svako mlado, plemenito srce ima svoje vlastito viteško doba.

De Lacy je u Parizu ostavio djevojku, kojoj je bio duboko odan i koju je gorljivo ljubio. Ali Adela Verbigny nije bila vrijedna tolike ljubavi, kakva je bila ljubav De Lacya. Ta nije ju mogla ni shvatiti. Njoj je ljubav bila potreba; mislila je naime, da svaka mlada djevojka mora imati momka. Ako je taj momak junak, to bolje.

De Lacy je bio lijep čovjek i vojnik. Kad se je ponudio, da će preuzeti opasno poslanstvo za Irsku, Adela je upravo žarila od častohleplja. Što će njen Horacije postati »spasiteljem svog naroda«, smatrala je za svoju vlastitu pobjedu. I tako je brbljala u pretjeranom tonu tadanjeg doba, da želi žrtvovati nade svojega srca oltaru slobode, da želi, da De Lacy spasi domovinu, da ga želi vidjeti, kako se u njen naručaj vraća ovjenčan lovorovim vijencem.

De Lacy je vjerovao, da je malena Parižanka osjećala, kako je govorila. Zato ju je još više ljubio. Mislima se prenio u one dane, kad još nije znao, kad će otputovati. Tada je bio hitno pozvan od direktorija, neka se s vladinim kurirom odmah otputi na obalu. Kako se žurio kući svoje Adele, da se od nje oprosti! Kako je unišao u stan i kako ga je dočekala njena majka!

»Psst!« upozorila ga. »Adela spava!«

»Ne mogu čekati ni časka!« rekao je. »Moram odmah otputovati.«

»Vidite, sada spava,« zadržavala ga majka. »Sinoć je u kazalištu toliko plakala radi rastanka dvoga na pozornici, koji su se ljubili. To ju je tako zanijelo, da su joj živci popustili. Upravo je zaspala, da se malo okrijepi.«

»Jadna Adela,« rekao je, »ako je plakala radi uprizorena rastanka, kako će tek plakati radi pravog rastanka! Zato ne ću da je budim! Sam ću snositi bol. Kažite joj,« molio je njenu majku, »da idem, kako bih ispunio dužnost prema svojoj domovini. Vratit ću se s njenim blagoslovom i lovorom pobjede, koji ću joj položiti k nogama, i onda ću biti vrijedan nje.« Kleknuo je kraj sofe, da barem poljubi svoju djevojku. Već se je sklonuo nad njom, ali je odmah ustuknuo. »Ne, mogao bih je probuditi. To je sve, što ću uzeti,« i nježno je izvukao cvijet između bora njene haljine i pritisnuo ga na svoje vruće usne. »To je simbol njene ljepote, njene slađanosti i nedužnosti.« Zatim se žurno dignuo i oprostio: »Zbogom, majko,« rekao je i glas mu

je drhtao. »Dozvolite mi, da vas tako nazovem i kažite Adeli, zašto je nijesam htio probuditi. Zar me ne će više ljubiti, kada dozna, čega sam se odrekao, kad sam se na rastanku odrekao njenog poljupca!« Dalje nije mogao. Odjurio je iz kuće.

Adelina se je majka zapanjila, jer nije mogla shvatiti navale njegovih čuvstava. Kad je napuštao sobu, mrmljala je: »Bože moj, kakva je budala ovaj mladić!«

De Lacyu je kod tih uspomena zaigrala suza u očima. U bulaznjenju za vrijeme njegove opasne bolesti vrzao se njegov duh čas oko Adele, čas oko revolucije. A kad se oporavio, okrenuo se k prvoj, jer je njegovim oslabljelim živcima godila više ljubav nego li rat.

U takvom je raspoloženju sjedio De Lacy u svojoj sobi nekoliko dana, nakon što se oporavio. Njegove su oči počivale na cvijetu, što ga je uzeo s Adelinih grudi one večeri, kad se je od nje odijelio. Zadubio se i u onaj rastanak. I kad je u duhu pred sobom gledao djevojku, koja spava, bilo mu je srce ponovo puno teške boli. Nije ni znao, kojom je zgodom ovaj bol prenio u stihove, kad je pročitao ovu pjesmu:

BEZ RASTANKA

Spavaj, ljubavi slatka, spavaj!
Daleko od tebe sad mi je dom...
Spavaj, iako nikada više
u oči drage gledat' ti ne ću!
Čemu ko i ja da bdiješ
teškim u očima bolom? —
Blažen je tvojih sanja čar,
sladak usana tvojih žar...

Spavaj, ljubavi slatka, spavaj!
Spavaj, iako teško je meni,
što nije mi dano
žarko ti stisnuti ruku;
bez riječi i bez cjelova
polazim u daleki kraj
sa sobom nosim spomen
sa tvojih grudi karanfilj taj.
Pogled bi žarki tvoj
srce mi ranio bolno
kao strelica tanka —
u mislima zato ti kličem:
»Zbogom, mila pospanka!«

Tako su mu prolazili dani u pisanju i čitanju, jer je sa sobom imao nekoliko dobrih knjiga. Snaga mu se vraćala i domalo je stao hodati. Na šetnjama bila mu je knjiga jedina drugarica. Budući da su ga seljaci uvijek vidjeli, da čita, dali su mu ime »učenjak«. Ljubili su ga zbog njegovog uljudnog ponašanja i neusiljenoga govora. Tko i što je bio, za to se nijesu brinuli. Ali ne tako Sweeny i Scrubbs. Ova su se dvojica čudila: »Tko je, do đavola, ovaj? Što ga je donijelo ovamo? Što hoće?« Ali s tim nagađanjima nijesu došli daleko. Svaki su dan završili svoja nagađanja riječima: »Čudno, doista, veoma čudno.«

De Lacy je na svojim šetnjama izbjegavao selo. Godio mu je mir tihih obala rijeke i divljina bregova iznad nje. A i htio je ostati što nepoznatiji. Kraj čitanja, pisanja i izleta ugodno su mu prolazili dani. Usprkos tog pazio je na sve, sve je vidio i sve čuo. Očekivao je pomoć iz Texela. Svakog je dana čekao vijesti. Zato mu se činilo nepotrebnim pisati generalu Clarku, jer je znao, da će i bez njega udariti, kada kucne čas. Ipak ga je uvijek nešto tjeralo, da što prije sakupi vijesti o unutarnjim prilikama zemlje. Staroga učitelja Phelima često je ispitivao o takvim stvrima. I s time, što je od njega doznao, bio je zadovoljn. Osim toga je Phelim bio čovjek, na kojemu je svakog dana opazio nešto osobito i koji mu je prikraćivao časove njegovog prisilnog boravka u tom selu.

(Nastavit će se.)

Molimo cij. pretplatnike, koji još nisu poslali pretplatu za treće četvrtgodište, koje počinje ovim brojem, da to učine odmah, jer se pretplata plaća unaprijed!

PIJANAC I KNEZ MATJUŠKA

Groženko je bio strastven pijanac. Najbolje mu je u slast išla »votka«. Prava votka, koja nigdje na svijetu nije tako slatka i prijatna, kao što je to ona ruska. Kada bi se napio te dobre slatke votke, bilo mu je, kao da se cijeli svijet pred njim vrti. Da ste samo onda vidjeli, kako je tada Groženko ponosno stajao. Usta su mu se od nekog zadovoljstva rastegla gotovo do ušiju. Cmoknuo bi ustima, postavio se u stav zapovjednika, počeo bi rukama naređivati, kako se svijet treba vrtiti i ples bi započeo. Neko bi vrijeme stajao, kao da sve to zapaža posebnim zadovoljstvom, a konačno bi se nemoćno srušio na zemlju i zaspao.

Takva ga je jedared zatekao i sam knez Matjuška. Naravski, nije to bilo po prvi put, što ga je zatekao takva. Nije to bilo ni po drugi, ni po treći put. Koliko je to puta bilo, to sigurno ni sam knez ne bi znao točno reči. Mnogo toga je dobri knez Matjuška pokušao, da Groženka oduči od pića. Dosada nijedan pokus nije imao nikakvog uspjeha, i svaka se osnova izjalovila. Što više u većini slučajeva postigao je baš protivno, jer je Groženko iza toga pio još više. Ali nije pio zato, što je bio zao. Navikao je na piće, i ostalo je pri tome, da se nikako nije mogao rastati s omiljelom votkom. Dobrodušni ga je knez već više puta uzeo na svoje imanje i dao mu svega, što si je Groženko zaželio, samo mu nije dao votke. Jedared je izgledalo, da se Groženko odučio piti. Knez radostan radi tog svog lijepog uspjeha bogato ga je nagradio, kupio mu je lijepu kuću, skrojio mu potpuno novo odijelo i još mu darovao mnogo novaca tako da je Groženko od same zahvalnosti plakao kao dijete, i ljubio knezu ne samo ruke nego i noge i obećao mu svečano, da nikada više votke ne će ni okusiti. Knez Matjuška priredi za oproštaj, prije nego što ga je poslao kući, još i svečani objed, a pored ostalih vrsta pića bila je postavljena na sto i staklenica votke kao meka. Groženko je se nije ni dotakao, i knez veseo radi svog uspjeha pustio ga je kući s darovima.

No Groženko je opet udario po piću. Kad ga je sada opet vidio kako leži mrtav-pijan, naredio je slugama da ga odnesu u dvorac. Odlučio je pokušati zadnje sredstvo.

Kad su s njime došli u dvorac, naredi knez, da ga odnesu u najljepšu, baš za tu svrhu udešenu sobu, u kojoj se sve sjalo. U njoj se sve odsijevalo u tisuću odsjeva i ljeskalo se u svim mogućim bojama, a mirisalo najljepšim i najdragocjenijim mirisima.

Nakon dugog vremena Groženko se probudi. Obazire se začuđeno i plaho na sve strane, a ne može nikako dokučiti, gdje je. Toliko zna, da u takvome kraju još nikada u svom vijeku nije bio. A nikako ne zna, kako je ovamo dospio. On dobro zna, gdje je nedavno usnio u besvijesti. O tolikoj ljepoti i raskoši nije čuo ni pripovijedati. Kad su mu oči donekle navikle na blještavi sjaj, ugleda u daljini anđela zlatnih krila, kako mu ide ravno ususret i nosi u ruci zlatan vrč. Kada dođe do njega, triput mu se lijepo nakloni i ponudi mu da pije. Groženko žedan kao duga brzo navali na ponuđeno mu piće i ubrzo ustanovi, da takvog pića u svom životu još nije okusio.

Jer ni sam nije znao sebi odgovoriti, gdje je i što je s njime bilo, htio je upitati anđela, ali je anđeo bio već jako daleko. Tada kao obično posegne u džep, gdje je obično imao votku. I doista napipa i izvuče iz džepa staklenicu, koja je bila iz suhoga zlata. Nije mogao da se dosta načudi toj promjeni. Opazio je, da mu je i odijelo sasvim drugo. Ta, on nikada dosada nije imao tako lijepog odijela. Počeo je sumnjati, da li je uopće on Groženko, ili je to netko drugi umjesto njega. Kad se počeo sav u čudu obazirati na sve strane, opazi na zidu kraj sebe veliko ogledalo, i ugleda u njemu svoju raskuštranu glavu i s tako velikim veseljem ustanovi, da je on to sam glavom. Kako je i na koji način došao do tog odijela, bijaše mu velika zagonetka. Ničesa se drugoga nije mogao sjetiti do toga, da je sinoć mnogo pio, da se svijet oko njega vrtio, da je imao cijelo odijelo razderano i obje cipele podrapane tako, da su mu prsti kroz njih virili. A sjeća se veoma dobro i onoga kraja, kraj ceste, gdje je zaspao, a koji se sa onim krajem, u kojem se sada nalazi, ne može ni usporediti. Potpuno je bio uvjeren, da sanja, ali se opet u njemu rađala sumnja, da sni ne mogu biti tako živi. Ta, već je sve pokušao da se probudi i kraj tolikih bi se pokušaja morao već probuditi, da je spavao.

»Ne, ne spavam! To je istina, živa istina. Pa ipak, gdje sam?« govorio je samome sebi i pitao se. »Kad bi se barem opet vratilo ono lijepo biće, onaj anđeo, koji mi je ponudio tako dobro piće, i kad bi mi barem rekao, gdje sam, da makar to znam!«

Dugo je tako razmišljao. Mozgom su mu se vrzle svakojake misli, ali nikako nije mogao saznati ono, što bi mu barem malo razjasnilo ili rastumačilo njegov položaj.

Konačno mu se ipak razvedri lice, kad je opazio, da mu se opet približava onaj anđeo, koji mu je ponudio malo prije tako dobro piće. Za njim je išla čitava četa anđela. Svaki je od njih nosio zlatne i srebrene posude pune različitih jela, koje su položili pred začuđena Groženka. Nakloniše mu se i odoše.

Tako je Groženko proveo prvi dan, a da nije ni znao gdje je. Istom je drugog dana doznao, gdje je. A doznao je to posvema slučajno. Kad se je nakon prijatnog i okrepljivog sna probudio, počeo je jadikovati i uzdisati:

»Gdje sam? O Bože, gdje sam? Ali mi loše nije, nije! Nikada mi još nije bilo tako dobro i još nikada dosada nisam vidio takvoga sjaja.

Ipak bi, o Bože, rado saznao, gdje sam!« Debele su mu suze tekle upalim obrazima. Siromah je plakao.

Iznenada se ču glas lijep, čist, prijatan, pun miline, tako da su sve prostorije bile pune njega i Groženko bi ga još i danas rado slušao. On mu tako lijepo još i sada ozvanja u ušima.

I taj glas govori:

»Groženko! Ti bijedniče! Zašto si žalostan?«

»Tko si, što me zoveš?«

»Gospodar sam sve te ljepote, koju gledaju tvoje oči, i gospodar svih tih dobrih stvari, kojima te krijepim.«

»Gospodine! Po dobroti, koju mi pružaš, vidi se, da si dobar. Ali reci mi, gdje sam?«

»Kod mene si, sinko. Ne žalosti se!«

»Reci mi, gospodine, gdje sam, i ne ću se više žalostiti,« molio je on.

»Groženko, moj bijedni sinko, ti si u nebu.«

»O Bože! Ja sam u nebu?«

»Bijedan si bio, Groženko, i pijanac.«

»Priznajem, gospodine.«

»Zašto si toliko pio?«

»Ne znam, gospodine.«

»Hoćeš li mi obećati, da više ne ćeš okusiti votke?«

»Obećajem, gospodine!«

»A ja ti obećajem, Groženko, ako održiš svoju riječ, da više nikada ne ćeš otići od mene. Nikada ti ničesa ne će uzmanjkati. Svačega ćeš imati u izobilju, svega, što ti srce zaželi.«

»Dobar si, gospodine! Obećajem ti sve, što od mene tražiš,« odgovorio je Groženko sav dršćući.

Tada cijela dvorana zasja u čarobnom svijetlu, kakvoga Groženko dotada nije nikada vidio i napuni se prijatnim mirisom pomiješanim s prijatnim melodijama, kakvih još dosada u svom životu nije čuo. Omamljen prijatno ugodnim mirisima i uspavan nebesko-lijepom glazbom usne.

Kad se je probudio, glazba je još uvijek čudnovato lijepo svirala, a ni dah mirisa se nije umanjio. Na stolu pred njim su bila pripravljena najbolja jela i pića. Kako je već bio ogladnio, sve mu je ugodno prijalo. Kad se je već podobrano okrijepio, na svoje golemo čudo opazi među drugim posudama i staklenku votke, prave ruske votke.

»Kako to?« pomisli on. »U nebu sam, zašto me iskušavaju? Neka, ali me ne će uloviti. Groženko je sada već tako jak, da kušnju svlada i da votke ni ne okusi, zna on i odviše dobro, kako je prije bio bijedan, i kako mu je sada dobro.«

Tako je Groženko mudrovao, a očiju nije skidao s votke. Uvjeravao je na sve moguće načine samoga sebe, da nikada za nikakvu cijenu ne će prekršiti danog obećanja, jer ne će da ikada bude takav bijednik, kakav je nekoć bio. Ne da mu se više hodati zlim, blatnim cestama, zimi se smrzavati, a ljeti znojiti na strašnoj vrućini.

Dugo je tako mudrovao, a sam nije znao, kad mu se ruka ispružila prema zabranjenom piću. Uplašio se i brzo ruku odmaknuo te nastavio dalje mudrovanjem. Ruka se opet ispružila prema staklenici, i primakla je bliže Groženku, tako blizu, da je on skoro mirisao prijatan zadah votke. Stresao se, kad je došao k sebi i od sebe odrinuo zabranjeno piće i razmišljavao je i mudrovao i dalje. Ali nije imao toliko snage, da se okrene od zavodljive votke i da se počne nečim drugim zabavljati. Bio je već previše navikao na piće. Opet mu je po treći put ruka segla za zabranjenim. Sada se već nije tako prestrašio, jer je bio uvjeren, da se ne će napiti. Ne će se napiti, iako votke malo okusi! Ne! Nije mu ni do toga da ju okusi. »Što mi se može dogoditi, ako je samo primirišim?« mudruje on, a ruka mu se trese, dok vadi čep. Oh, kako to lijepo prijatno miriši! Sigurno je i jako dobra, jer joj je već i miris tako prijatan. I — — nagne staklenicu i okusi votku — — —

To je votka, kakve Groženko u svom životu još nije okusio. Od samog čuđenja radi dobre votke nije znao, što da počne. Nije mogao sâm sebi vjerovati, da je bio tako lud pa obećao, da više nikada votke ne će ni okusiti.

»Ta, to ne može biti istina, da sam ikada načinio takvu ludost i obećao nešto takvo. A zašto su je metnuli ovamo, ako ju ne smijem piti?« hrabrio je sam sebe i snažno povukao iz staklenice. »Kako to godi u tako lijepoj sobi i uz tako ugodnu glazbu!« i povuče još jače.

Tako je Groženko pio, dok se nije toliko napio, da je opet počeo divlji ples. Sve je pred njim zaplesalo, upravo onako, kao nekoć, kad je još bio »bijednik«. Groženko se svemu tome tako slatko smijao, kao što to već nije davno, i usta su mu se od samog zadovoljstva raširila do ušiju. Na koncu svladan pićem izvrne se na meke jastuke i usne.

Knez Matjuška, koji se dosada nije ni pokazao, došao je da vidi, kako se Groženko drži njegovih savjeta i svojih obećanja. Knez se gotovo rasplakao nad neposlušnim Groženkom, koji se ni na kratko vrijeme nije mogao suzdržati od tog nesretnog pića.

Matjuška ode, pozove sluge, i zapovjedi im, neka Groženka opet obuku u prijašnje, stare krpe i neka ga odnesu onamo, gdje su ga našli. I bi, kako je knez Matjuška zapovjedio.

Knez je sâm bio odsada uvjeren, da pijanca, koji je navikao na votku, nitko više od nje ne može izliječiti.

Groženko se međutim nakon dugog vremena opet probudio. Ništa se baš nije osobito začudio, gdje se nalazi. Sjedne, nešto se zamisli, nemarno pljune i progovori:

»Čudni sni!«

Ustane i odgega nesigurnim koracima u prvo selo na votku.

IZLOŽBA KATOLIČKE ŠTAMPE U SENJU

U nizu priredaba prigodom euharistijskog slavlja u Senju vanredno je uspjela izložba Katoličke štampe. Kroz dva tjedna posjetilo ju je nekoliko hiljada ljudi.

U lijepim prostorijama »Doma Svete Terezije« bile su izložene knjige, izdanja katoličkih nakladа i pisaca, sve ono što je u Hrvatskoj ušlo u naziv »katolička štampa«. Izložili su gotovo svi nakladnici, koji su izdali koje katoličko djelo i bilo je vrlo interesantno proći izložbenom dvoranom ukusno okićenom i uređenom, po zidovima citati iz govora crkvenih dostojanstvenika o štampi, njenoj važnosti i zadaći, zatim slike iz hrvatskog odjela vatikanske izložbe katoličke štampe.

Osim vrlo brojnih izdanja hrvatskih redova bile su izložene knjige katoličkih nakladnika iz Dubrovnika, Splita, Šibenika, Požege, Hvara, Banja Luke, Sarajeva, Zagreba itd., bogoslovskih zborova: zagrebačkoga, senjskog, đakovačkog i sarajevskog »Jukića«; od vlastitih naklada važnije su knjige gđe Jurkićeve i preč. Felicinovića.

Najbrojnije i na posebnom mjestu bile su knjige »Društva Sv. Jeronima« i »Knjižnice Dobrih Romana«. Tu se je moglo vidjeti, koliko vrijedi, u usporedbi prema drugima, to naše najzasluženije književno društvo i šta je ono dalo hrvatskom narodu. Uz redovita i izvanredna članska izdanja i kalendar »Danicu« od 1875. godine do danas, pa ukusno uvezanih 9 godišta »Obitelji«, redale su se knjige »Knjižnice Dobrih Romana«, osamdesetak djela domaćih i stranih književnika vrlo lijepo opremljenih. Sva su svetojeronimska izdanja većinom vlasništvo presvij. g. Golika, kanonika senjskoga i apostolskoga protonotara.

Vrlo me je zanimao omladinski i dječji dio naše katoličke štampe, to više što je istih dana u Zagrebu priređena izložba, na kojoj smo mogli vidjeti barem dio svjetske omladinske književnosti, a u tom dijelu katolici imaju lijep udio. Već na toj izložbi, usprkos velikom broju omladinskih i dječjih hrvatskih knjiga, osjećalo se, da smo zaostali za drugima ne toliko kod dječje literature koliko kod omladinske.

Na senjskoj izložbi katoličke štampe osjećalo se to pomanjkanje još više. Ograničen broj jeronimskih izdanja dječje knjige ne može i ne smije zadovoljiti naše potrebe. To se uostalom opaža na našoj djeci, na našim đacima, koji sve više podliježu stripu, njime kvare ne samo maštu, nego i ukus. Tužimo se često zbog pomanjkanja čitalačke publike, a zaboravljamo, da je treba odgojiti: to pak je posao, koji treba početi s đacima, jer sigurno je, da su đaci najglavniji dio naše čitalačke publike, dokuše ne onaj dio koji knjige kupuje, nego ih čita, a kupovat će ih, kada dođe vrijeme za to.

To su misli, koje su mi došle, kad sam stajao pred izloženim dječjim knjigama »Društva Sv. Jeronima«, koje su tamo bile gotovo osamljene. Slično pomanjkanje osjeća se i među časopisima. Međutim to nije krivnja priređivača ove izložbe, koja je bila vrlo dobro uređena i zato je uspjela.

U posebnom dijelu izložene su slike katoličkih umjetnika. Osobito su bili brojni crteži i ilustracije Gabrijela Jurkića, a među njima i posljednji, naime »Život blaženoga Nikole Tavelića«, priređen za film »Hrvati u Svetoj Zemlji«, koji se je davao na dane kongresa u Senju.

F. Rubina

DVA LISTA ZA NAŠE MLAĐE. »Mala Mladost«, najomiljeniji list za našu djecu, navršio je posljednjim dvobrojem osmu godinu izlaženja. List je uređivan u započetom smjeru s osobitim smislom za dječju dušu te nije čudo, da se svake godine broj njegovih prijatelja vrlo mnogo povećava. Pojedini brojevi, a osobito uvezana godišta zabavit će odlično mališane preko praznika. — »Luč«, najstariji hrvatski đački list, s krasnom kulturnom i književnom tradicijom, završio je posljednjim dvobrojem trideset treću godinu izlaženja. Svi brojevi posljednjega godišta izlazili su vrlo redovito, sadržaj je urednik ukusno rasporedio, a osobita je novost ženski dio lista za učenice, što nas sve potiče da list možemo toplo preporučiti roditeljima za njihove učenike i učenice. Po njemu će biti informirani o svim aktuelnim đačkim i uopće kulturno-nacionalnim pitanjima.

Slika desno:

ŠVEDSKI KRALJ GUSTAV V. S PRIJESTOLONASLJEDNICOM I PRINCESOM MARGARETOM VOZI SE U SVEČANOJ POVORCI KROZ ULICE GLAVNOGA GRADA STOCKHOLMA PRIGODOM OSAMDESETOG SVOG ROĐENDANA, KOJI JE NA NAJSVEČANIJI NAČIN PROSLAVILA CIJELA ŠVEDSKA

Preporučamo našim čitateljima i čitateljicama, da se za svoje popotrebe posluže ovim trgovinama i radnjama:

ŠPARŽIŠTE

Koncem mjeseca lipnja moramo prestati rezanjem šparge. Ako ju režemo i kasnije, onda umanjujemo prihod naredne godine, dapače se može i dogoditi da uništimo potpuno cijelo šparžište. Dakle od navedenog vremena trebaju biljke oporavka, da mogu ojačati i da se mogu nesmetano razvijati.

Prije svega treba da potpuno izrastu njihovi nadzemni dijelovi, jer baš ovima je zadaća da dovode korijenju novu hranu. Samo tako se na korijenju obrazuju novi izboji, koji će izbiti naredne godine. A da se to postigne, treba osim navedenog rada još i puno gnoja u pravo vrijeme. A to je vrijeme baš sada odmah iza pobrane i porezane šparge. Jesensko i proljetno gnojenje šparžišta ne vrijedi puno, jer gnojenje u to vrijeme ne donosi korijenju toliko snage, koliko mu daje gnojenje obavljeno odmah iza obrane šparge, t. j. koncem lipnja ili početkom srpnja. Za špargu je najbolji stajski gnoj: za lako zemljište goveđi gnoj, a za teško zemljište konjski gnoj. Najprije treba izravnati cijelo zemljište, da zrak — a osobito kisik — može nesmetano doći do žila. Jer i tim se postupkom također podražava rastenje i raširivanje korijenja. A osim toga hranive čestice gnoja brže i bolje dolaze do žila. Nu da se gnoj rastvori što prije, treba ga pokriti slojem zemlje, debelim 2—3 cm. Nadalje dobro je pokriti i obližnje dijelove zemlje gnojem, jer su se žile šparge proširile i podalje od mjesta, na kojem je posađena šparga. Nu da se poveća prihod šparžišta, treba — osim stajskoga gnoja — upotrebiti još i vještački gnoj. Na jedan ar zemljišta pospe se 3.5 kg sumporokiselog amonijaka, 2.5 kg 40% kalija i 4 kg superfoslata. I ovaj se gnoj mora zakopati odmah iza berbe šparge.

Napokon treba šparžište očistiti od nepotrebnoga korova i trava, jer ove oduzimlju špargi puno hrane. Dakako da sve to treba obaviti u pravo vrijeme. Zapustimo li šparžište, te ako na njem raste korov, koji pušta duboko žile, onda ne trebamo računati na izdašnije izboje šparge. Tko samo jednoč napusti šparžište, taj će ga teško moći staviti u red bez velikog truda i izdatka u novcu.

I. Sitarić

Dolje: **PRIZOR S OTVORENJA IZLOŽBE HRVATSKIH OBRTNIKA U ZAGREBAČKOM ZBORU**

Izložba je bila otvorena između 4. i 12. lipnja o. g. Na ovoj vrlo uspjeloj izložbi došla su do izražaja osobita nastojanja i uspjesi hrvatskih obrtnika.

ZA DOBRE DOMAĆICE

Kućni savjeti

Hladna šalica jagoda. Vrlo zrele šumske jagode metnu se u šalicu; bijelo vino, nešto šećera, cimeta i limunovog soka. Dobro promiješano nalije se na jagode i pusti jedan sat da počiva.

Spremanje kompota od trešanja. Trešnje se otrgaju i napune u staklenke. U svaku se staklenku uspu dvije žlice šećera, dobro se zatvore sa pergamentom i svežu, da ne može zrak unutra. Staklenke se omotaju slamom i postave u lonac s vodom tako da jedna drugu ne dotiče, metnu na vatru tako dugo, dok voda ne zavrije, maknu od vatre i ostave u loncu, dok se ne ohlade. Sprave se na hladnom, zračnom mjestu.

Izvrsna salamura za govede meso. 3½ kg govedeg mesa od butine — bez loja — dobro se natare sa dvije pregršti soli, 10 grama salitre i nešto češnjaka i složi se u komadima u lonac od kamenštine (može se složiti i u drvenu čabricu, koja ne curi). Zatim se u ½ litre vode nekoliko minuta dobro kuha 10 grama cijelog papra, 10 grama klinčeca, 5 lovorovih listova i 20 zrna borovice, pa kad se to ohladi, nalije se na stišćeno meso i pokrije čvrstim tanjurićem, da salamura dođe preko mesa. Dobro opranim kamenjem pritisne se tanjur na meso. Meso treba onda svaki dan obrnuti. Za 10 do 12 dana je gotova i treba samo da se u hladnoj vodi dobro skuha na meko, prema potrebi još se posoli. Lonac s mesom drži se na primjereno hladnom, ali ne mrzlom mjestu.

Snijeg od bjelanjaka u vrućim danima vrlo teško je brzo stući. Svaka domaćica zna kako je teško ljeti napraviti snijeg od bjelanjaka, makar da se čovjek i četvrt sata muči, jer snijeg ne će da se skruti. Imamo li leda, metnut ćemo nekoliko komadića i jednu žlicu soli u hladnu vodu, pa ćemo u nju staviti posudu sa bjelanjkom kroz 5 minuta; snijeg će se onda dati brzo stući. Nemamo li leda, ohladit ćemo vodu obilnim dodatkom soli, a i bjelanjak ćemo malo posoliti pa izložiti sve promaji.

Koščice od trešanja mogu se zgodno upotrebiti za tople obloge. Koščice se na čisto operu u vodi, osuše se na suncu. Od čvrstog platna, barheta i sličnog naprave se kesice oko 15 cm široke i 30 cm dugačke, napune se koščicama rahlo i svežu. Za uporabu metnu se kesice na vruću peć (štednjak), nu treba paziti, da ne nagore (podmetne se ljepenka ili komad crijepa). Za kratko vrijeme dobije se izvrstan topao oblog, kojega toplina dugo traje. Tople kesice mogu se upotrebiti i za zagrijanje kreveta, a i za hladnu ili vlažnu obuću, u koju se utisnu, pa ju brzo zagriju.

Dinje u octu i šećeru. Na po prilici 1 kg oguljenih i na ploške rezanih dinja nalije se ½ litre octa, pa se ostavi 24 sata. Onda se nešto više od ½ kg šećera rastopi i doda mu se ocat, kojim su dinje bile zalivene. To se kuha ¼ sata, onda se u taj šećer metnu dinje i vare se, dok nisu meke i prozirne, zatim se izvade, a sok se još malo kuha uz dodatak fino rezane limunove kore, cimeta i klinčeca, pa se s njim dinje zaliju.

Čuvanje krzna, da se moljci ne zaležu. U žestu (špirit) metne se nešto kamfora i samljevenog španjolskog (bijelog) papra. To sve ostavi nekoliko dana na sunčanoj toplini, dok se posvema rastopi, onda procijedi, pa time krzno umjereno poštrcaj, smotaj i čvrstim platnom dobro omotaj.

Očuvanje goveda i konja od uboda muha. Preporuča se svaka 2 do 3 dana, a još bolje svakog jutra, ona mjesta životinjskog tijela, koja muhe napadaju, prati octom (sirćetom), u kojem je kuhano orahovo lišće.

S. A.

Kalendar za našu kuhinju

Srpanj	
Ponedj. **4**	Objed: Juha od krumpira. Cvjetača u tijestu od palačinke pečena na masti. Višnje. Večera: Kruh s maslacem. Salata.
Utorak **5**	Objed: Juha od kruha. Punjeni kelj s rižom. Kolač s ribizom. Večera: Hladna kaša od grisa sa sokom od ribiza.
Srijeda **6**	Objed: Juha od zelenja. Rezanci sa sirom. Večera: Kajgana sa salatom od krastavaca.
Četvrtak **7**	Objed: Govedska juha s rižom. Govedina obložena sa zelenjem, s krumpirom i umakom od kopra. Večera: Gljive s jajima.
Petak **8**	Objed: Juha od mrkve. Okrugljice s višnjama. Večera: Palačinke sa špinatom.
Subota **9**	Objed: Prežgana juha. Krpice sa šunkom. Večera: Krumpir sa sirom i maslacem.
Nedjelja **10**	Objed: Teleća ragu-juha. Punjeni pečeni pilići s rižom i salatom. Pita s višnjama. Večera: Žemlje s sardeličnim maslacem. Hladni čaj.
Ponedj. **11**	Objed: Juha od cvjetače. Faširano meso na vrhnju i okrugljice od žemlje. Večera: Okruglјice od objeda prepečene na masti sa šunkom i salatom od krastavaca.
Utorak **12**	Objed: Juha od rajčice. Varivo od krastavaca s pofeznama. Ribiz sa šećerom. Večera: Hladna kaša od riže s umakom od čokolade.
Srijeda **13**	Objed: Juha od vrganja. Varivo od mahuna. Večera: Hladni narezak s lukom i octom.
Četvrtak **14**	Objed: Juha od kosti i zelenja sa žličnjacima od grisa. Punjena korabica. (Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji« str. 27.). Večera: Volovske oči s vrganjima.
Petak **15**	Objed: Juha poput riblje. Bećarski paprikaš. Večera: Marinirana riba.
Subota **16**	Objed: Juha od kiselice. Makaroni sa sokom od rajčice. Voće. Večera: Kiselo mlijeko s kruhom.
Nedjelja **17**	Objed: Juha od telećih jetara. Teleći odresci s umakom od rajčica i roščićima od krumpira. Savijača s višnjama. Večera: Moždani s bubrezima i salatom od krastavaca.

ZA SMIJEH I ŠALU

ODBRUSILA JOJ. »Vi se dakle, Marice, mislite udati? Ali ne zaboravite, da brak nije uvijek sreća.«

»Da, da milostiva, ali ja mislim, da ćemo imati više sreće nego vi.«

U ERI OSIGURANJA. Agent osiguravajućeg društva: »Dakle, gospođo, vi ste ovim časom zajedno sa vašom kućom osigurani.«

Gospođa: »A ovaj, a kada bih mogla zapaliti?«

PONOS. Sudac: »Upravo zapanjuje, s kakvom spretnosti i kako lukavo ste vi tu provalu izveli.«

Optuženi: »Je li, gospodine suče! Što ćemo, svaka struka ima svog Cezara i svog Napoleona.«

NA »SAMOBORCU«. Putnik (kondukteru): »Opažam, da smo danas redovito stigli u Zagreb.

Kondukter: »Da, gospodine, imali smo naime povoljan vjetar.«

ŠTEDLJIVOST. Jakov: Moja ti je žena postala vrlo štedljiva. Zamisli, dragi amice, ona šije moje ovratnike iz svojih večernjih haljina.«

Eugen: »O, pa to nije ništa. Moja si žena šije večernje haljine od mojih starih ovratnika.«

GLAVA. »Tata, što se zapravo razumijeva pod »nekim naslovom«?«

»Tako na primjer, kad mene zove mama ‚glavom porodice'«

NA ŠTO MISLI? »Na što vi zapravo mislite, kad pišete roman.«

(Srdito): »Mislim na one sretnike, koji će ga čitati.«

ČUDO. »Kod svog rođenja moja je baka težila dva kila.«

»I ostala na životu?«

OTRESLA MU. On: »Ah, kad vas vidim, gospođice, nehotice moram pomisliti na riječi u Očenašu: i ne uvedi nas u napast!«

Ona: »A kad ja vas vidim, uvijek mi odmah pada na pamet: oslobodi nas od zla!«

I TAJ SE RAZUMIJE. Bukvić: »Čuo sam, da svirate violinu. Zar ne?«

Hrastić: »Da, da, sviram violinu.«

Bukvić: »Pa šta svirate, ako smijem pitati?«

Hrastić: »Pa sviram narodne pjesme. Ono što narod pjeva.«

Bukvić: »A svirate li Schuberta?«

Hrastić: »Pa rekao sam vam, da sviram samo violinu.«

U ČEMU IMA PREDNOST. »Šta misliš, u čemu je bolji brzojav bez žica od telefona?«

»Jer se ne trebaju postavljati brzojavni stupovi i žice.«

»Nije istina. Jer se ne trebaš bojati, da ćeš lupiti glavom u stup, kad si pijan.«

NE PIJE VODU. »Vi pijete vino kao vodu!«

»A jako se varate. Vode ne bih mogao toliko popiti.«

NE RAZUMIJE SE. Đak: »Ja vam jamčim ako ćete ovu krušku ovako cijepiti, da ne ćete ništa ploda dobiti.«

Seljak: »Pa to se razumije. Ovo je naime jabuka.«

NA POLICIJI. »Našao sam ovaj paket. Unutra je kruh s maslacem.«

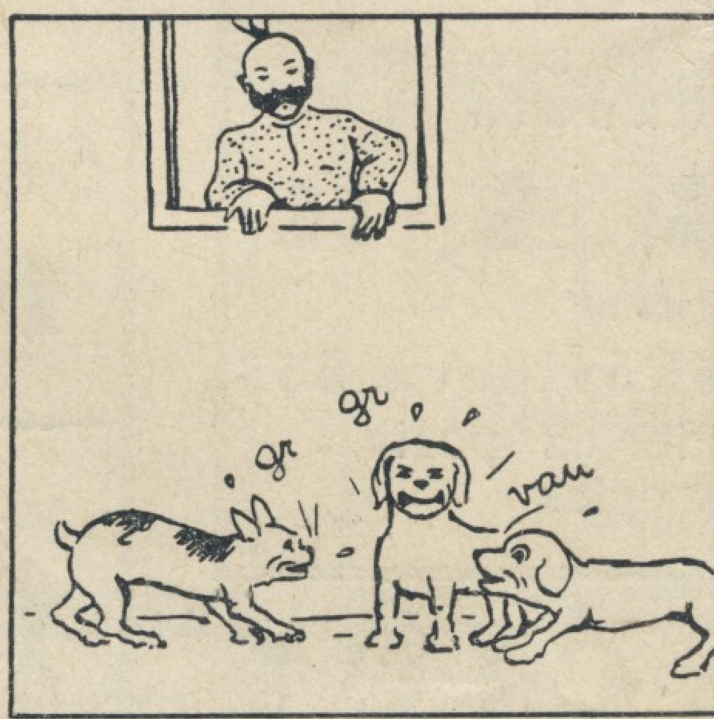
»Ako se kroz šest mjeseci ne će javiti vlasnik paketa, onda on pripada vama.«

Sabrao Sl. Tr-ski

DOBRIJANOVA PODOKNICA

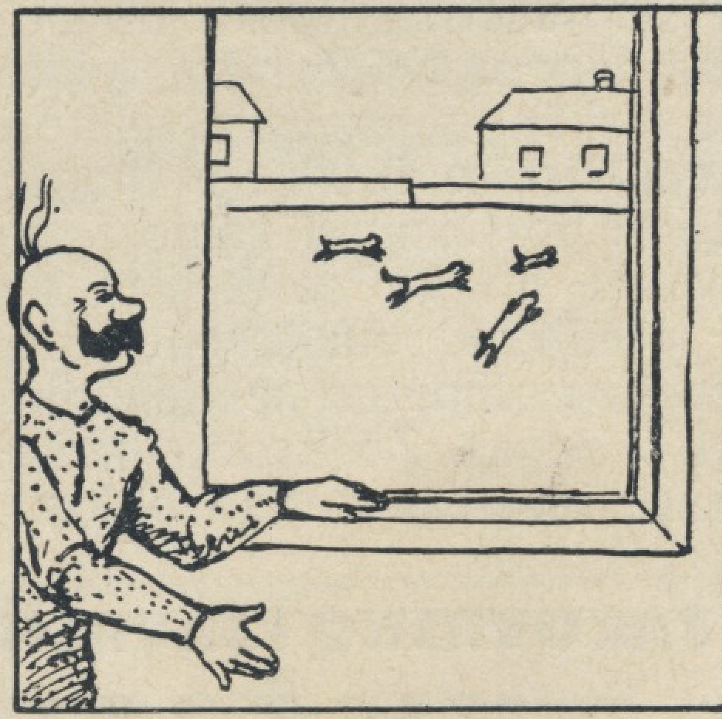
Radio je čika
bogovetni dan
i umoran usnu
baš duboki san.

Banuše pod prozor
do tri čudna psa,
probudiše čiku
iz njegova sna.

Hej, trista mu jađa,
i sto puta kukù,
zar noćas da sluša
podoknicu tu?

Bacit će im crna
svog mačka čuvara,
nek ih vodi dalje
i sam se s njima kara...

Ilustrovani dvotjednik „Obitelj“ stoji 5 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj“ izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji“ Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji“: Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj“ se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Dežalićeva ul. 2.

Nju će lijepa, moderna torbica veoma obradovati!

B 10-1 **Ručna torbica** od umjetne kože, ukrašena prepletenim drškom, sa zrcalom itd., crna ili smeđa **Din 34.—**

B 10-4
Kanal torbica
od ševret kože, ponikl. okov, saten podstava, crna ili smeđa **Din 78.—**

B 10-2 **Moderna torbica** lijepog oblika, od dobre ševret kože, sa metalnim zatvaračem, ukrasom i zrcalom. crna ili smeđa **Din 70.—**

B 10-3 **Lijepa torbica,** od utisnute ševret kože, satenom podstavljena, sa metalnim zatvaračem i zrcalom crna ili smeđa **Din 65.—**

B 10-5
Najnoviji oblik torbice
od dobre kože, metal. ukrasom i drškom, sa zrcalom, crna ili smeđa **Din 84.—**

B 10-8
Kanal torbica,
od utisnute umjetne kože, sa preplet. drškom, izvana ukrašena sa zrcalom, crna ili smeđa **Din 35.—**

B 10-6 **Ručna torbica,** omiljen oblik, od prave utisnute kože, sa kožnim drškom, solidno izrađjena i ukrašena, crna ili smeđa **Din 72.—**

B 10-7 **Elegantna torbica,** od trajne utisnute kože, sa širokim poniklovanim okovom i patent drškom za izvuči, crna ili smeđa **Din 82.—**

B 10-9 **Lijepa, apartna torbica,** sa širokim poniklovanim okovom i praktičnim drškom, od ševret kože, crna ili smeđa **Din 90.—**

B 10-12
Praktična torbica,
za djevojčice, od utisnute kože, moderan oblik, poniklovani okov, držak od kože, crna ili smeđa **Din 48.—**

B 10-10 **Dobra i trajna torbica,** sa ponikl. okovom, ukraš. prepletenim drškom, podstav. satenom. sa zrcalom crna ili smeđa **Din 40.—**

B 10-11 **Lijepa i trajna kožna torbica,** sa preplet. drškom, rips podstavom, posebno prišivenom novčarkom, crna ili smeđa **Din 88.—**

B 10-13 **Apartna torbica,** od utisnute prave kože, ponikl. okovom, saten podstavom, sa kožnim drškom, 2 predjela sa zrcalom, crna ili smeđa **Din 94.—**

B 10-14 **Vrlo lijepa torbica,** od dobre kože, sprijeda lijepo ukrašena, ripsom podstavljena, sa brušenim zrcalom, crna ili smeđa **Din 96.—**

Ako živite izvan Zagreba, imate iste mogućnosti kao i naše zagrebačke mušterije. Sve što trebate možete naručiti poštom pomoću naših kataloga, koje šaljemo besplatno.

Robna kuća
KASTNER I ÖHLER
Zagreb, Ilica 4 1 6

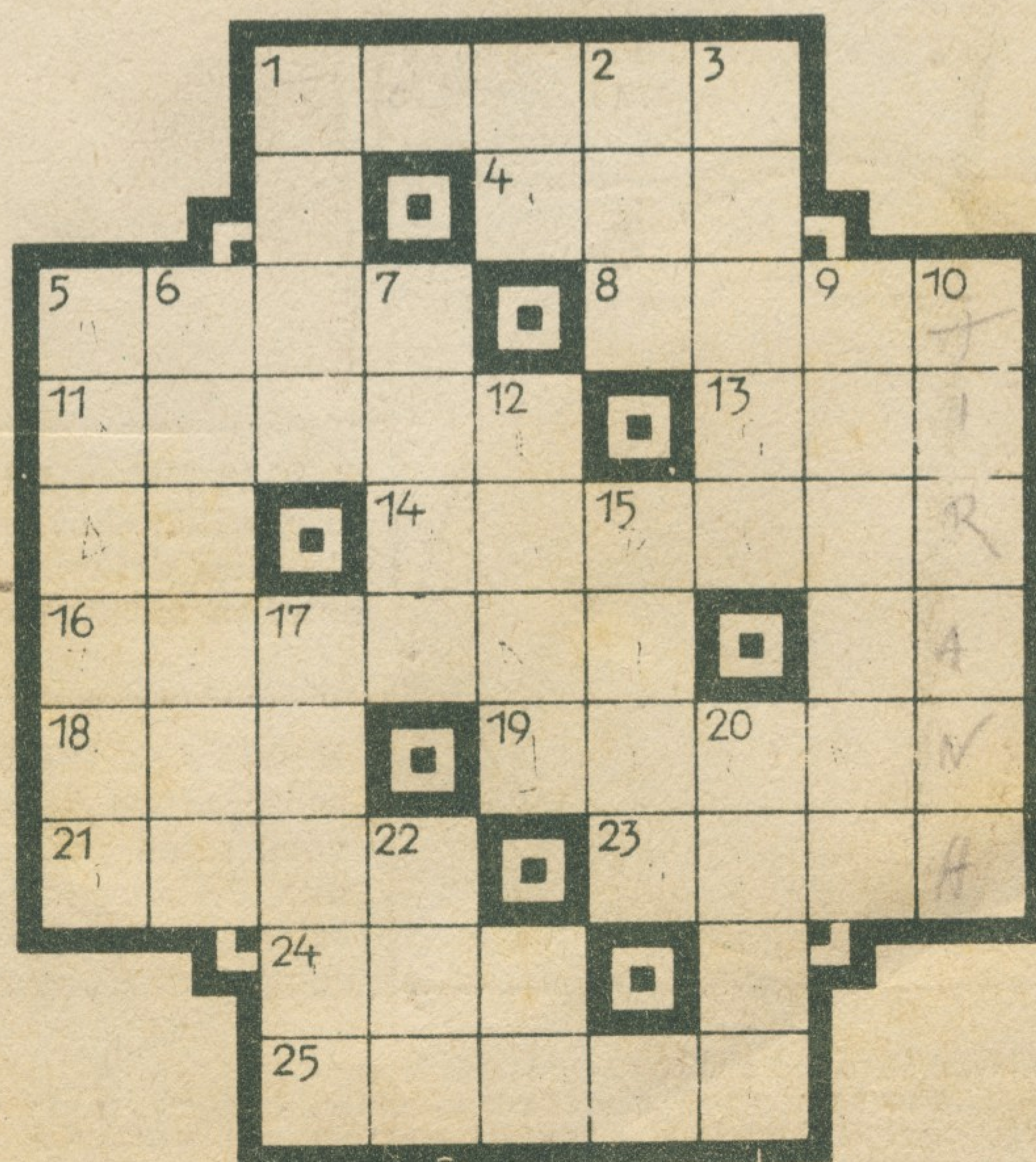
Naši novi izlozi su revija elegancije, praktičnosti i dobrog ukusa. Ako želite biti obaviješteni o modnim novostima i o niskim cijenama, ne propustite ih redovno razgledati.

moda za plažu

1. Ogrtač za plažu od šarenog materijala (piké), obrubljen s bijelim kao i vezanka. Takav ogrtač je vrlo praktičan. Duljina može biti po volji. — **2.** Dražesno mornarsko odijelo: tamnoplave hlaće i bijela bluzica (od tkanine ili vune) sa crvenim ovratnikom, narukavcima i uskim prugama. Monogram je također crven i debelo izvezen. Pojas je bijeli. — **3a.** i **3b.** Vrlo praktično odijelo za plažu, a sastoji se od bijelih hlaćica (shorts), kaputića i suknje, (koja se oblači preko hlaćica, a zatvara se umjetnim zatvaračem), te šarene bluzice od lakog materijala. Cijela garnitura obrubljena je uskom fajom u boji prikladnoj prema bluzici. — **4.** Jednostavna haljina za plažu ili vrt od uzorkanog crepa, obrubljena jednobojnom fajom.

Križaljka

Složio Marko Filipić

V o d o r a v n o: 1. Stil, 4. Ime slov. filmske glumice, 5. Žensko ime, 8. Vrst žita, 11. Starosjedioci u Španjolskoj, 13. Pripadnik starog naroda, 14. Radila na polju, 16. Dijelovi noge, 18. Eto, 19. Franc. žen. ime, 21. Drage volje, 23. Pripadnik divljeg naroda, 24. Lat. pozdrav, 25. Hodočasnik (kajk.).

O k o m i t o: 1. Grad na Crnom moru, 2. M. ime, 3. Svađa, 5. Ljubitelj, diletant, 6. Namjera, 7. Noina lađa, 9. Ž. ime, 10. Grad u Albaniji, 12. Dijelovi atoma, 15. Piće, 17. Krepak, 20. kao 23. vod., 22. To.

Odgonetke treba poslati uredništvu do 15. srpnja. Među odgonetače podijelit će se 20 romana.

ODGONETKE I NAGRADE IZ BROJA 15-16.

O k o m i t o: 1. Slun(j), 2. Kastelan, 3. mir, 6. as, 8. trinaest, 9. naivan, 10. Kemija, 13. repat, 15. AK, 17. eg, 18. pješčara, 22. drama, 24. bre, 25. knez, 26. Oskar, 27. gnu, 28. Anica, 30. vô, 33. lija. — V o d o r a v n o: 1. Skom, 4. la, 5. ia, 7. sretan Uskrs, 11. Ante, 12. Iri, 14. Ema, 16. nevelik, 18. papagaj, 19. Jean, 20. na, 21. est, 23. st., 24. brk, 26 O(ton) K(učera), 27. grana, 29. savremen, 31. Krom, 32. azil, 34. aa, 35, ci, 36. aj.

Po jednu sliku dobili su: Asić E., Široki P., Zrinić S., Granić M. i Dramušić K. Po 10 romana Vrlić Lj., V. Jednačak, P. Svojičić, Zl. Vezić i Č. Svetić. Po 5 romana E. Lampić, Krapy S., Nitić T., K. Orelli. Po 2 romana: H. Klasić, S. Tiščić, Lj. Capellio, P. Akić i S. Dokušec. Po jedan roman: M. Opačak iz S., A. Divić iz A., B. Kaloper iz K., M. Vesnić iz S., Antun Fabijanić iz P., fra V. Karlović iz V., S. Martinac iz M., T. Götlicher iz K., B. Dir iz Osijeka, B. Glažar iz T., A. Jošnik i fra V. Jonjić iz Sarajeva, M. Kačečnik iz P., B. Žubrinić iz O., P. Brajša iz Zagreba, I. Jelinić iz Zagreba, I. Prpić iz S., A. Marković iz G., D. Galić iz I., Dr F. Duh iz M., J. Šercer iz G., V. Linić iz S., N. Cvetković iz Zagreba, S. Zdjelar iz P., fra D. Ćorić iz M., M. Malašić iz Zagreba, P. Mihelić iz P., M. Pasini iz Š. i M. Mikinac iz P.